

Sreda, 25. maj 2005.

Svedoci Fatmir Limaj i Robert Churcher

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.20 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Gospodine Limaj, podsećam vas na svečanu izjavu koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Ona i dalje važi. Gospodine Whiting, izvolite.

TUŽILAC WHITING: Časni Sude, pre nego što nastavimo, imam samo dva kratka pitanja za Pretresno veće. Prvo se odnosi na primedbu koju je izneo zastupnik Odbrane juče, na kraju zasedanja, a to je osnova na kojoj je postavljeno pitanje svedoku. Razgovarao sam sa zastupnikom Odbrane i dogovorili smo se da se ne slažemo ali smo na taj način rešili to pitanje i nećemo ovde oduzimati vreme Pretresnom veću.

SUDIJA PARKER: Zvuči skoro isto tako dobro kao i neke odluke koje smo morali da donesemo.

TUŽILAC WHITING: Drugo pitanje odnosi se na raspored. I ne znam da li je to već bilo pokrenuto pred Pretresnim većem, ali postoji namera da se jedan svedok ubaci. Ali da prepustim to Odbrani.

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, Tužilaštvo se ljubazno složilo, s obzirom na generalne teškoće koje imamo s vremenom, da danas posle podne ubacimo – mislim ne tokom ove sednice, nego tokom sledeće sednice – svedoka veštaka koji je došao iz inostranstva. Nažalost, ovo je jedina nedelja kada on može da bude ovde. I bilo bi poželjno da se počne s njegovim svedočenjem danas, jer mora do sutra uveče da se vrati. On je, zapravo, već doputovao početkom nedelje. Reč je o gospodinu Churcheru i vi imate njegov izveštaj. Ja sam zahvalan Tužilaštvu što nam je dozvolio da to uradimo. Žao mi je što je do ovoga došlo.

SUDIJA PARKER: Da, okolnosti svakako opravdavaju da se tako i uradi.

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Puno vam hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Whiting.

TUŽILAC WHITING: Hvala, časni Sude.

svedok Fatmir Limaj

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC WHITING – NASTAVAK

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li se sećate da ste 17. jula 1998. godine bili u Krajmirovcu/Krojmir?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Bio sam tamo tokom jedne od borbi kada je on javno istupio. Mislim da je to bilo tog datuma.

TUŽILAC WHITING: Nisam na dobrom kanalu. Izvinjavam se.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Bili ste tamo u Krajmirovcu/Krojmir zbog borbe koja se tamo odvijala. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Bio sam tamo u Krajmirovcu/Krojmir, jer su tamo izbile borbe i otišao sam da vidim kako se stvari odvijaju, s obzirom da je to bila prva borba. Uveče sam ih posetio.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sa vama je bio Haxhi Shala?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Bio je Haxhi Shala i još neko. Mislim da nas je bilo dvojica ili trojica. Došli smo kolima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A kada ste se vratili iz Krajmirovca/Krojmir u Klečku/Klečkë, povelili ste sa sobom i Ramadanu Behlulija. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Iskreno da vam kažem, ne sećam se dobro. Prihvatam ono što je Ramadan izjavio. Lično nemam ništa posebno da dodam na to, jer ne mogu svega tačno da se setim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Rekli ste da su bili Haxhi Shala i još neko, a Ramadan Behluli je rekao ili opisao tu drugu osobu kao vozača. Da li se sećate ko je bio taj vozač?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Haxhi je bio vozač. Haxhi je bio za volanom. On je poznat kao profesionalni vozač, to znam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li vas je on i u nekim drugim prilikama vozio negde?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Bilo je drugih prilika. Mi smo bili prijatelji. Ponekad bi neko od nas uzimao kola ali nije nužno bio on. Ponekad bi bio i on. Ponekad sam sam vozio. Ponekad neko drugi.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, shvatam da vaše sećanje oko ovog događaja nije naročito jasno, ali da li se sećate da ste ovom prilikom ili bilo kojom drugom prilikom, rekli Ramadanu Behluliju da ukoliko vidi da se Srpska policija približava

nekom položaju u Crnojeljevu/Carralevë da ne bi trebalo da čeka naređenje, već da treba da otpočne napad? Da li se sećate da ste mu to rekli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Gospodine tužioče, ne. Ramadan nije rekao ovo što vi sada kažete. Nije bilo potrebe da izdajem naređenja, jer je svaki vojnik OVK bio tamo da bi napadao Srpske snage. Nije niko trebao da im izda naređenje. Oni su tamo bili iz tog razloga.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj... gospodine Limaj. Zašto mi jednostavno ne kažete čega se sećate ako se sećate uopšte. Šta ste vi rekli Ramadanu Behluliju na tu temu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne sećam se o čemu smo govorili, realno gledano, ali ono što vi kažete u vezi napada na Srpske snage, ukoliko dođu u Crnojeljevo/Carralevë, to nije istina. Kao što sam rekao, nijednom pripadniku OVK nije bilo potrebno da se izda naređenje da bi napao Srpske snage, jer je svima bilo jasno da su tamo upravo iz tog razloga. A ja ne mogu tačno da kažem šta sam mu rekao, jer se ne sećam. To nije bilo ništa bitno da bih toga trebalo da se sećam. Mi smo sa vojnicima, ne samo sa Ramadanom, uvek razgovarali o takvim stvarima, kako se stvari odvijaju, šta da rade i tako dalje.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, želeo bih da vam postavim pitanje u vezi 121. brigade. Trećeg dana vašeg svedočenja, to je na 39. stranici – recite mi da li sam dobro sažeo vaše svedočenje – rekli ste da su vojnici koji su bili deo jedinica koja je kasnije postala 121. brigada i koji su poginuli pre formiranja 121. brigade, početkom avgusta, kasnije smatrani delom 121. brigade? Da li je to korektno sumiranje vašeg svedočenja trećeg dana na ovu temu? Mogu da ponovim ako vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Uglavnom da. Ali možemo to bolje da pojasnimo. Bilo je manje-više onako kako ste vi to rekli, ali ako mi dozvolite, mogu to i da pojasnim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Molim vas, uradite to.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, svi vojnici koji su položili svoje živote kao mučenici u raznim periodima pre formiranja 121. brigade, na mestu gde su poginuli, u zavisnosti gde je jedinica delovala, a ako je brigada pokrivala tu teritoriju - svi ti mučenici kasnije su smatrani mučenicima jedinica od kojih je kasnije formirana brigada. I smatrani su mučenicima brigade na teritoriji na kojoj su ubijeni i koja pokriva tu teritoriju, u zavisnosti gde se jedinica borila i u zavisnosti u sastav koje brigade je ta jedinica ušla, jer smo mi imali vojnike koji su poginuli u različitim trenucima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Razumem. Dakle, to se odnosi na mučenike, na ljude koji su poginuli tokom rata. Da li je to tačno? Vi o njima govorite kao o mučenicima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. U ovom konkretnom slučaju govorim o mučenicima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li ste vi ikada izjavili da ste komandant 121. brigade bili u junu ili julu 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Na koje vreme mislite? Ne razumem pitanje.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li ste ikada za sebe rekli da ste komandant... razjasnili ste mi pitanje mučenika i sada vas pitam o vama lično. Da li ste ikada za sebe rekli da ste bili komandant 121. brigade u junu i julu mesecu 1998. godine? Da li se sećate da ste ikada to rekli? Da li to znači da ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, ako to pogledamo iz kasnije perspektive, šta se sve dogodilo u tom regionu, svi ti događaji su opisani kao događaji koji su povezani sa 121. brigadom. I u tom kontekstu moguće je da sam ja govorio o pripadnicima 121. brigade a da nisam spominjao konkretni datum. Dakle, u tom kontekstu moguće je da sam izjavio ono što vi sada kažete.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali vi nam kažete da vi niste rekli to za taj konkretni datum, dakle da ste bili komandant 121. brigade pre avgusta 1998. godine. Da li nam to kažete?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Pokušavam da sumiram kako su se događaji odvijali. Hajde da govorimo o logističkoj bazi, ne samo o mučenicima. I kada govorimo o logistici, na primer, 121. brigade, koja se zasniva na ovom mestu, na tom mestu. Dakle, bez konkretnog vremena, moguće je tako da se kaže. Pokušavam da vam objasnim da se nije ništa konkretno desilo pre vremena formiranja 121. brigade. Jer pre postojanja brigade postojale su jedinice koje su formirali meštani. U selima je postojalo nekoliko jedinica. Tako da nije moglo da se odnosi na njih... na svaku od njih posebno. Dakle, vi govorite generalno o 121. brigadi, jer je to glavni događaj za nas kada govorimo o tom periodu vremena, o tom razvoju događaja. Dakle, u tom kontekstu, moguće je da sam rekao to što vi kažete, gospodine tužioče. Nisam siguran. Gledam na to iz ove perspektive.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, zar nije slučaj da kada govorite o 121. brigadi u odnosu na događaje iz juna i jula 1998. godine, u stvari, kada je 121. brigada dobila to ime u avgustu 1998. godine, da se ništa nije promenilo, bilo je jednostavno... struktura je ostala ista? Samo je dobila ime u avgustu 1998. godine. I iz tog razloga vi i drugi govorite o događajima iz juna i jula meseca 1998. godine kao o događajima u kojima je učestvovala 121. brigada, jer po svemu, osim po imenu, ta 121. brigada je tada već postojala. Da li je to, u stvari, bio slučaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Znam vrlo dobro, gospodine tužioče, znam vrlo dobro šta je Shukri Buja rekao u svom intervjuu. Vi ste veoma jasni oko toga. Vi znate da je Shukri Buja rekao da je bio komandant zone od 3. jula. On vam je pokazao sela, pokazao vam je region za koji je bio odgovoran. Kako je bilo moguće za komandanta zone... on je bio imenovan za komandanta te zone, kako je bilo moguće da komandant zone Nerodimlje/Nerodime ima takođe i 121. brigadu. Vi to morate dobro da znate, jer ste imali činjenice pred sobom. Nije postojala 121. brigada. Ono o čemu vi govorite, trebalo je da bude zona Nerodimlje/Nerodime. I mislim da je Shukri Buja to rekao u svom svedočenju. Rekao je da sam ja imenovan za komandanta zone i naveo je koja je to zona i koje su to opštine. Nije moguće da brigada te zone pokriva neku drugu zonu. To ne može biti. Kako je moguće, molim vas, da komandant jedinice izdaje naređenja komandantu zone? Ne morate da imate nikakvo vojno obrazovanje da izvučete takav zaključak. Kako može komandant brigade, čak i komandant, da izdaje naređenja

komandantu zone? Vi vrlo dobro znate da je postojao komandant zone Paštrik/Pashtrik, da je postojao komandant zone Nerodimlje/Nerodime, i vi pokušavate da mene predstavite kao komandanta regiona. Zašto onda ja nisam postao komandant zone Paštrik/Pashtrik? Ako sam bio takav komandant, zašto bi neko drugi meni izdavao naređenje? Molim vas, činjenice potvrđuju suprotno. A vama su te činjenice vrlo dobro poznate. Iznenaduje me da sada pokušavate da ih pogrešno protumačite...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, odgovor na moje pitanje je sledeći: ne, vi se ne slažete da je razlog to što ljudi govore o 121. brigadi u odnosu na događaje iz juna i jula 1998. godine zato što je struktura već postojala do tog vremena. Vaš odgovor na ovo pitanje je "ne". Da li je to tačno? Vi se ne slažete s ovim što sam vam ja izneo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Nije postojala struktura brigade. Nije postojala ni brigada. Čak u to vreme ona nije postojala ni kao zamisao. Čak ni elementi takve brigade, kao što vi kažete, nisu postojali. To je istina.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, u junu 1998. godine vi ste vodili ceremoniju zakletve u Klečki/Klečkë, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. To je tačno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I takođe...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da je to bilo krajem juna ili početkom jula

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I takođe su bili prisutni Musa Jashari i Kumanova, zar ne? Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Prisutni su bili Musa Jashari i Ismet Jashari a bilo je i drugih. Bilo je predstavnika Glavnog štaba.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Koji su predstavnici Glavnog štaba prisustvovali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Oni nisu bili snimljeni, jer je to emitovano na televiziji. Kamere nisu snimile te druge. Tu su bili Hashim Thaçi, predsednik Demokratske stranke Kosova; takođe su bili i Sokol Bashota, Kadri Veseli, dva oficira koja sam ranije spomenuo, Agim Xhelaj i Byslym Zyropi. Ali kamere ih nisu snimile.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Rekli ste da je to bilo emitovano na televiziji. Pretpostavljam da je emitovano na albanskoj televiziji, na televiziji iz Albanije?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, gospodine, zato što je to bio prvi program. To je bilo prvi put da se to pokaže na televiziji. Bila je napravljena specijalna emisija u vezi OVK. I tada je nešto tako prvi put viđeno na Kosovu/Kosovë. Glavni štab... ne znam kako je Glavni štab uspeo da dobije televizijsku ekipu odatle. Oni su želeli da se pripremi takva emisija, tako da smo tamo improvizovali ambijent, organizovali smo ceremoniju polaganja zakletve. Obišli su nekoliko položaja, ali to je prvi program koji je svesno pripremljen da se OVK obelodani. To je bila jedna ekskluzivna emisija, da tako kažem. To je bio dogovor između Glavnog štaba i televizijske ekipe.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li je to emitovano neposredno nakon što je snimljena emisija? To je bilo emitovano u isto vreme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne sećam se. Mislim da je emitovana nakon četiri ili pet dana ili nakon nedelju dana, jer mi nismo mogli da emitujemo na Kosovu/Kosovë. Moralo je prvo da se odnese u Albaniju i emitovano je na albanskoj televiziji. Ne znam kako je to odneseno u Albaniju.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, emitovano je u Albaniji ali moglo je da se vidi i na Kosovu/Kosovë, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, preko satelitskih antena ili satelitskih tanjra. To je bio jedini način komunikacije. Ko god je imao satelitsku antenu, mogao je da prima takve programe.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ta ceremonija polaganja zakletve, da li je to bila prava ceremonija ili je to bilo inscenirano za televiziju?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ako se sećate kada smo govorili o tome, a sećam se da sam o tome govorio, bilo sa vama ili sa zastupnicima Odbrane, kada smo govorili o pravilima, u pravilima se navodi i ceremonija polaganja zakletve. I nakon što smo usvojili ta pravila, dakle pre 20. juna, pre tog trenutka, mi nismo imali ceremoniju polaganja zakletve. Dakle, organizovanje polaganja zakletve nismo imali pre toga. Nakon što smo primili pravila, počeli smo da organizujemo ceremonije polaganja zakletve. Kada je reč o ovom konkretnom slučaju, rekao sam vam da smo to improvizovali za potrebe televizijskog snimanja... u stvari, bili su ljudi koji su stvarno polagali zakletvu, jer je tu bilo ljudi iz raznih jedinica. Želeli smo da sve to izgleda što je bolje moguće na televiziji.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, ljudi koji su učestvovali u ceremoniji polaganja zakletve nisu bili samo iz Klečke/Klečkë, već su to bili vojnici i iz drugih jedinica iz tog područja, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Članovi Glavnog štaba su govorili da se sve to odnosi na Drenicu/Drenicë i na neka druga područja, tako da su prikupili vojnike i oružje. Neke vrste oružja video sam prvi put tog dana. A bili su tu samo da bi se videli na televiziji. Nisam ih posle tog dana više nikada video. Imali smo problem što nismo imali uniforme a nismo želeli da se vidimo na televiziji bez uniformi. Kao što sam rekao, neki vojnici su došli iz raznih područja. Tu su bili moji vojnici, vojnici iz Kumanova, neki vojnici iz Drenice/Drenicë koji su došli zajedno sa nekim predstavnicima Glavnog štaba.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate, da li je bilo vojnika iz Lapušnika/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moguće da je bilo... možda je bilo nekih vojnika. Ne sećam se. Morate imati na umu da su najveći broj činili moji vojnici, tako da znate... nisam vodio računa o drugim vojnicima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Odgovorili ste na moje pitanje. Juna 1998. godine u Crnoljevu/Carralevë je organizovana velika sahrana s maršem, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Pokazaću vam jedan kraći video snimak.

TUŽILAC WHITING: To je od početka dokaznog predmeta Tužilaštva broj P35 i molim da se to stavi na sistem *Sanction*.

(video snimak)

(kraj video snimka)

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li je to pogrebna povorka iz Crnojleđa/Carralevë?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I mi smo, naravno, videli vas u povorci. Da li je iza vas Isak Musliu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Molim vas, da li možete to ponovo da pustite?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da, pustićemo to ponovo.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da. Druga osoba sa desne strane kada ovako direktno gledate. A iza mene je Shaban Shala.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ja ću nastaviti s ovim snimkom. Ako još nekog prepoznate, recite mi, molim vas.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: U redu.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Teško ih je razlikovati... Gani Koci. Vidim njega. Snimak nije jasan.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Shvatam. Ako... nastavićemo...

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ima tu vojnika. Za jednog mogu da kažem da je iz opštine Suva Reka/Suharekë. Mislim da se zove Isuf Krasniqi. Ima puno, puno vojnika iz

Mališeva/Malishevë. Većina njih je iz Mališeva/Malishevë. Ali takođe ima ljudi i iz Drenice/Drenicë i iz svih delova Kosova/Kosovë.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To je bila sahrana Ymera Krasniqija?
OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: On je poginuo 16. juna 1998. godine, je li tačno?
OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne sećam se najbolje datuma. Mislio sam da je bilo 9. juna. Ali možda je bilo i 16. juna. Nisam siguran

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ova povorka je ipak bila u junu. Da li je to tačno? Bio je svega nekoliko dana... bilo da je bio 9. ili 16. juna... bio je nekoliko dana nakon sahrane?
OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Posle... ako je on poginuo 16. juna, verovatno dva ili tri dana kasnije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I ovaj marš je takođe emitovan na televiziji. Da li je to tačno?
OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Želim... Ako mi dozvolite, želeo bih da objasnim. Tog dana nisam znao ali sam saznao kasnije. Kada smo stigli na groblje, videli smo hiljade reportera. Neko ih je sprečio da odu do mesta gde se nalazilo telo. Ne znam ko je to bio. Neko iz Glavnog štaba. I dozvoli su samo da jedan reporter sa albanske televizije dođe i samo je taj deo snimljen, dakle, snimak groba, možda minut ili dva dug kadar, jer stranim novinarima nije bilo dozvoljeno da bilo šta snimaju na groblju. Možda je neko uspeo da snimi nekih pet ili šest sekundi. Ali, koliko mi je poznato, to je bio isti onaj novinar kome je bilo dozvoljeno da tamo snima minut ili dva, samo ovaj deo koji ste ovde prikazali. Rečeno nam je da će biti nakratko snimano i mi smo pripremili ovaj stroj vojnika koji ste videli da je snimljen a takođe namjera je bila da se to snimi za propagandne svrhe, da bi se pokazalo svetu da postoji vojska.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dozvolite mi da proverim da li sam ja to korektno razumeo. Ono što ste rekli jeste da je osoba... Albanac... vi mislite da je albanska televizija snimila taj deo marša i takođe da je kratko snimila grobno mesto i da su ta dva dela prikazana na albanskoj televiziji. Da li je to tačno?
OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Možda nisam bio jasan. Pokušaću da sada budem jasniji, zato jer su u to vreme članovi OVK bili uzdržani. A što se medija tiče, nisu hteli da komuniciraju sa medijima, nisu znali kako treba da se ophode prema medijima. Situacija je bila sledeća: tamo je bilo na stotine novinara. Ovde se ne vidi samo grobno mesto, a tamo je bilo stotine novinara i stranih i domaćih. Ali njima nije bilo dozvoljeno da snimaju, nego samo snimatelju sa albanske televizije je bilo dozvoljeno da snima. Međutim, da li je on onda tu svoju priču prodao *Euronewsu* ili novinskim agencijama, ja ne znam. Ne znam šta se posle dogodilo. Ono što ja znam jeste da je toj osobi kasnije bilo dozvoljeno da bude pored ove kolone OVK i on je sa tog mesta snimao. Što se tiče drugih stranih novinara, ne znam zašto njima nije bilo dozvoljeno da snimaju grobno mesto. Ne znam zašto im nije bilo dozvoljeno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali ovaj snimak koji smo upravo ovde videli, bio je emitovan na albanskoj televiziji, zar ne? Da li vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, ja mislim da je bio emitovan. U nekim klipovima ne postoji nijedno mesto a da ova scena nije korišćena.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Hvala. Sada želim da razgovaramo o Sadiku Shali ili da vam postavim neka pitanja o njemu. On je bio jedna od onih ljudi koje ste ranije opisali, koji je ubijen 19. jula 1998. godine a ponekad se za njega govorilo da je bio pripadnik 121. brigade. Da li je to tačno? Da li je on bio jedan od ljudi koje ste ranije opisivali, mučenik koji je...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kako mogu da opišem Sadika Shalu? Ne mogu da kažem da je on bio vođa jedinice, jer...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...je to tek kasnije postala 121. brigada...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: ...moje pitanje je...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...i to je bila jedna od ćelija.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Moje pitanje jednostavno glasi: da li je posle rata ponekad za njega govoreno da je bio pripadnik 121. brigade? Da li je to tačno? Bio je ponekad tako opisivan...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Recite mi koje su bile njegove dužnosti dok je bio... da li je bio u vašoj jedinici u Klečki/Klečkë, pre nego što je poginuo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, kao što sam rekao ranije, mi smo bili smešteni u Sadikovoj kući i on je snosio sve troškove našeg boravka, nekih dva ili tri meseca, dok smo mi delovali iz duboke ilegale. Posle dva ili tri meseca, stvari su se promenile i Sadik je počeo da nabavlja sve potrebštine za jedinicu koja je boravila tamo, i ne samo za nas, već i za druge. Jer je on imao brojnu porodicu, pa pošto se on bez ikakvih teškoća starao o toj velikoj porodici, nije imao nikakvih problema ni da se stara o nama. I on je sva svoja sredstva dao OVK-u. Mogu da vam kažem jedan primer...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...poklonio je sav svoj stočni fond u to vreme OVK-u.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, samo se usredsredite na moje pitanje. Dakle, on je snabdevao namirnicama vojnike vaše jedinice a takođe i druge jedinice?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, rekao sam da je svima pomagao. Kome god je mogao, pomogao je. Pomagao je i vojnicima. Pomagao je i drugima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, da li to znači da je pomagao vojnicima vaše jedinice a takođe i vojnicima drugih jedinica? Da ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Što se tiče moje jedinice, ja sam boravio u njegovoj kući. I kad god je neko zatražio pomoć, on je pružao pomoć.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li je on pružao pomoć i drugim jedinicama?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kao što sam rekao, pomagao je vojnicima i drugim jedinicama. Ko god je tražio pomoć i ja ovo ponavljam već tri ili četiri puta.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sada ću da pustim kraći video snimak iz dokaznog predmeta Tužilaštva broj P34, iz dokumentarnog filma o njegovom životu. Pustićemo mali deo toga. To je klip broj 2. To počinje na 4. stranici dokaznog predmeta. Pre nego što počnemo, zamoliću vas, gospodine Limaj, da obratite pažnju šta Lahi Brahimaj kaže o zadacima Sadika Shale, jer ću posle da vam postavim nekoliko pitanja o tome. Dakle, molim vas, slušajte pažljivo šta on kaže.

(video snimak)

(kraj video snimka)

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, u poslednjoj rečenici o tome šta je radio Sadik Shala, Lahi Ibrahim kaže: "U isto vreme Sadik Shala je snabdevao Çelikuove jedinice", jednice "u operativnoj zoni Paštrik/Pashtrik ali je takođe vršio neke usluge i za Glavni štab OVK"?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Već sam rekao, gospodine tužioče da se ovde otprilike radi o dokumentarnom filmu i svako nastoji da se prikaže u najboljem svetlu. Mada možda nije upoznat sa kompletnim informacijama, Sadik Shala jeste pomagao jedinice, jer je imao sredstva za to. Ali namera da se on prikaže kao čovek koji je bio šef sektora u jedinicama OVK, to nije tačno. Istina je da je...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, ja sam usredsređen je na onaj deo gde on kaže "Çelikuove jedinice". Vi ste imali više od jedne jedinice, bili ste odgovorni za više od jedne jedinice, ne samo za jedinicu iz Klečke/Klečkë, jer je on snabdevao Çelikuove jedinice. To je ono što je, u stvari, on radio, zar ne? On je snabdevao vaše jedinice?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče, vi pokušavate...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li imate neko objašnjenje...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR:... on je rekao nešto drugo ovde.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ne. Ja govorim o onome što je na traci. Da li imate neko objašnjenje zašto je Lahi Brahimaj rekao "Çelikuove jedinice" ako to, u stvari, nije bilo tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naravno da imam. Kao prvo, Lahi Brahimaj nije nikad bio tamo u to vreme. Da li znate gde je on bio aktivan, gde je delovao? On nije imao pojma šta se dešava na tom području. On je bio u sasvim drugom području. Bio je u

operativnoj zoni Dukađin/Dukagjini koja je udaljena 80 kilometara od našeg područja. Prema tome, on u to vreme uopšte nije bio na našem području. On je tamo retko dolazio. Kao drugo, vaša tendencija da vi ovde predstavite jedinice kao zajedničke jedinice, to nije tačno. On jeste pomagao. On je svima pomagao. Pomagao je ljudima u Mališevu/Malishevë, u Suvoj Reci/Suharekë, u Drenici/Drenicë. Pomagao je stotinama hiljada ljudi. Časni Sude, on je poslao tone brašna u Drenicu/Drenicë i ne možete sada da mu nalepите da je to bio njegov zadatak, jer on je bio takva ličnost. On je celog svog života pomagao ljudima. On je bio bogat i njegova porodica je bila bogata i imao je sredstava da pomaže ljudima. Pomagao je vojnicima, pomagao je jedinicama. A pokušaj da se ovde on prikaže kao neko ko je snabdevaо jedinice, to prosto nije istina. Što se tiče Lahija, već sam vam rekao da se on nije nalazio tamo u to vreme i ne znam zbog čega je to rekao. A i vi lično znate da Lahi Brahimaj nije bio tamo u to vreme, već je bio u operativnoj zoni Dukađin/Dukagjini. Vi to znate.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, želim da razgovaramo o Lapušniku/Llapushnik. Rekli ste da je OVK – i sad citiram vaše reči. To je trećeg dana vašeg svedočenja na stranici broj 69 – da je "OVK bila koncentrisana u Lapušniku/Llapushnik". Tako ste rekli. To je tačno, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naravno. Nakon što je klanac Lapušnik/Llapushnik bio zauzet, jedinica OVK bile su raspoređene u kanjonu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A jedinica koja je bila u Lapušniku/Llapushnik ispod puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë, to je bila jedinica *Çeliku 3*. Da li je to tačno? Bila je poznata pod imenom jedinica *Çeliku 3*? Da ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Jedna od jedinica.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Rekli ste da je pet položaja koje ste pokazali na karti bilo u... da su svi ono bili... da su svih pet položaja bili položaji jedinice *Çeliku 3*. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moguće da je bilo tako, jer je linija fronta bila pokrivena vojnicima jedinice *Çeliku 3* a kasnije je liniju fronta pokrivala druga jedinica.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Kada je to bilo kada je druga jedinica pokrivala liniju fronta? Mislite posle kraja jula 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Ono na šta sam mislio, mislio sam na liniju duž fronta, liniju fronta koja je povezana sa jedinicom *Çeliku 3*. Na to sam mislio.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dajte da ovo razjasnimo. Pet položaja koje ste pokazali na karti – možemo vam ponovo pokazati kartu ukoliko to želite – ali tih pet položaja zauzimale su jedinice *Çeliku 3*. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I to su bili položaji jedinice *Çeliku 3* u junu i julu 1998. godine, sve do pada klanca Lapušnik/Llapushnik. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. To je bila linija fronta.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Počevši od maja 1998. godine, Isak Musliu je bio komandant jedinice *Çeliku 3*. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Trebalo bi ovo objasniti do kraja kako se desilo. Ako želite da znate istinu, ako vas zanima istina. Ali ako samo želite krajnji rezultat, Isak Musliu jeste bio komandant jedinice *Çeliku 3*.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Hvala. Kada ste otišli u Lapušnik/Llapushnik zajedno sa Byslymom Zyropijem i Agimom Qelajem da biste nadgledali jedinice, sreli ste se sa Isakom Musliuom i Ymerom Alushanijem. Da li je to tačno? To je vaše svedočenje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Byslym Zyropi, Agim Qelaj i još neko, ne znam ko, otišli su da obidu položaje i kao deo njihove posete, posetili su i jedinicu *Çeliku 3* na desetak do petnaestak minuta. I ja sam bio sa njima. Bio sam sa njima i sa druge strane terena u Drenici/Drenicë, i bio sam sa njima takođe i u Ovčarevu/Aqarevë.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Molim vas da se usredsredite na moja pitanja. Znam da razumete moja pitanja. Znam da ih razumete. Molim vas, usredsredite se na njih i pokušajte da odgovorite na moja pitanja. Kada ste otišli da obidete jedinicu *Çeliku 3*, zajedno sa Byslymom Zyropijem i Agimom Qelajem, sreli ste se sa Isakom Musliuom i Ymerom Alushanijem. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi znate kada vojnici ... kada ljudi dođu u Lapušnik/Llapushnik na položaj jedinice *Çeliku 3* i da bi se priključio OVK, oni su ispitivani od strane Isaka Musliu. To je tačno, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče. O kakvim intervjuima mi ovde uopšte govorimo? On nije mogao nikoga da spreči da se priključi OVK. Moje iskustvo govori drugačije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dozvolite mi da upotrebim drugu reč. Oni bi se sreli sa Isakom Musliuom, zar ne? To je bila normalna praksa da se sretnu sa Isakom Musliuom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Ne, časni Sude. Ja ću vam reći kako je to bilo. Ako bi neko imao prijatelja, ako bi neko imao strica ili nećaka ili rođaka, on bi odmah odlazio kod tog prijatelja ili nećaka ili člana porodice i priključio bi se istog trenutka OVK. U to vreme dobrovoljci koji su hteli da se uključe u OVK počeli su da se okupljaju. U to vreme bilo je dovoljno da poznaješ nekog ko je pripadnik OVK i da se priključiš. Nisi mogao nikog da zaustaviš da se priključi. Niste mogli da sprečite ničije pravo da se priključi oslobodilačkom ratu, taj rat je bio naš.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Samo da bude jasno, vaše svedočenje je: ako ljudi dođu u Lapušnik/Llapushnik bez obzira da li tamo nekog poznaju ili ne, ljudi koji su dolazili da stupe u OVK u junu i julu 1998. godine, znači da nije bilo uobičajeno da se ne sretnu sa Isakom Musliuom – da li vi to tvrdite ili ne znate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, pokušavam da objasnim generalno iskustvo. Ne govorim ovde konkretno za Lapušnik/Llapushnik, već vam dajem generalnu sliku šta se svuda dešavalo. Siguran sam da...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, moje pitanje je o Lapušniku/Llapushnik. Da li znate odgovor u odnosu na Lapušnik/Llapushnik ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moj odgovor je da se to događalo svuda. Stvari u Lapušniku/Llapushnik nisu se razlikovale od drugih mesta. Ko god je hteo da pristupi u OVK, on je to mogao. To je bio moj odgovor. Tako su stvari funkcionisale u to vreme.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate da je u tom periodu juni – juli 1998. godine Chris Hill, Christopher Hill, ambasador Sjedinjenih američkih država, bio u Crnoj Gori? Da li se sećate toga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I bilo vam je poznato da je u leto 1998. godine on učestvovao u nastojanjima da se razreše problemi između Srba i Albanaca na Kosovu/Kosovë. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pravo da vam kažem, ja u to vreme nisam znao da je to konkretno bio gospodin Hill. Znao sam da je to bio jedan Amerikanac koji se bavio tim stvarima. Kasnije sam imao priliku da se sretnem s njim. Kasnije sam saznao da je on bio na čelu delegacije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U više vaših raznih odlazaka u Lapušnik/Llapushnik u junu i julu mesecu 1998. godine – svedočili ste da je bilo otprilike 20 poseta, možda i više a možda i manje – ali na nekom od tih putovanja, da li vam je Isak Musliu rekao da se sreo sa Chrisom Hillom na barikadama u Lapušniku/Llapushnik krajem juna 1998. godine? Da li vam je to rekao?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. U ovom slučaju, po mom saznanju Shaban Shala se sreo s njim, ne Isak. Ne znam da li je Isak bio u društvu Shabana Shale kada se on sastao sa gospodinom Hillom. To ne znam. U to vreme Shaban je bio tamo a Jakup u susednom selu. To je po mom saznanju... vi znate ko je bio Shaban Shala.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da, znam. A kad kažete Jakup, mislite na Jakupa Krasniqija?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Rekao sam da su Jakup i Shaban Shala iz istog sela. Oni su došli iz istog sela. Tamo postoji jedan put u blizini, između Orlata/Arllat i Lapušnika/Llapushnik.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi se ne sećate da vam je Isak Musliu rekao da se sreo na barikadi i razgovarao sa Christopherom Hillom i drugim američkim diplomatama? Ne sećate se toga? On vam nije to rekao?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, nije mi to rekao i mislim da ga ni on nije znao. Nismo ga ni mi znali, jer nismo ni mi znali za tu delegaciju u to vreme. Za nas je to bila jedna normalna obična poseta diplomatskih predstavnika koji su posećivali to područje u to vreme. Mislim da ga on nije poznao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle... U redu. Dozvolite mi da vas pitam o tome. Ali da li ste vi razgovarali... dozvolite mi da vam postavim pitanje: da li ste sa Shabanom Shalom razgovarali o tom susretu? Rekli ste da verujete da je Shaban Shala imao taj sastanak. Da li ste s njim o tome razgovarali? Gospodine Limaj, ovo je jednostavno pitanje. Da ili ne, da li ste razgovarali sa Shabanom Shalom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Ne, nisam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A zbog čega onda mislite da je on bio taj koji je razgovarao sa Christopherom Hillom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Nakon događaja koji su usledili, mislim da je to bilo posle rata, rečeno je da je Shaban Shala razgovarao s njim. Ako se sećate posete Holbrookea, to se dogodilo približno u isto vreme i postoji ona čuvena izjava koja je data u to vreme o Kijevu/Kijevě. Holbrooke je proglasio Kijevo/Kijevě kao jedno od najopasnijih mesta u to vreme, a Kijevo/Kijevě je svega desetak kilometara udaljeno od Lapušnika/Llapushnik. To je sve što je o tome u to vreme i tom prilikom bilo rečeno. Ali kasnije, ne znam tačno kada, rečeno je da je moguće da je Shaban Shala bio na tom sastanku.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A da li ste se vi sastali sa bilo kojim od tih američkih predstavnika u to vreme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Tokom juna i jula meseca 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Nećete da mi kažete da je dolazak američkog ambasadora u Lapušnik/Llapushnik u junu 1998. godine bio jedan običan događaj, ne kažete valjda to? To je bio... to bi, u stvari, to je bio jedan izuzetan događaj. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja se slažem sa vama da bi to bio jedan izuzetan događaj, ali stvar je u tome da mi o tome nismo ništa znali. Holbrookeva poseta jeste jedan izuzetan događaj, ali on se sastao sa običnim vojnicima. Mi nismo znali ko dolazi a ko odlazi, a nismo imali ni informacije o tome ko se sa kim sastajao, kao što je, recimo, bilo u slučaju gospodina Holbrookea.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, vi tvrdite da vi niste ništa znali o dolasku Christophera Hilla ili bilo kog američkog predstavnika u Lapušnik/Llapushnik u junu mesecu 1998. godine. Vi niste to znali. Da li je to vaš iskaz? Nije izazvalo vašu pažnju?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Dakle, moralo bi da vam bude jasno. U to vreme ja nisam znao ni ko dolazi ni ko odlazi. Kasnije sam saznao. Saznao sam kasnije od prijatelja, od Jakupa ili od nekog drugog, jer je takva poseta bila važna. Bilo je važno da takva delegacija dođe na teritoriju OVK. Ali o samom događaju o kome je reč, ja zaista ne znam, niti znam kog dana je trebalo da se odigra ta poseta. Nikad zaista nisam čuo o tome u to vreme.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A što se tiče posete američkih predstavnika Lapušniku/Llapushnik 26. juna 1998. godine, da li se sećate kada ste i kako to saznali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, to nije bila poseta Lapušniku/Llapushnik. Mislim da se slažete da to nije bila poseta Lapušniku/Llapushnik. Mislim da je to bila poseta Kijevu/Kijevě i Dečanima/Dečan. I oni su samo prolazili tim putem.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Da budem konkretniji. Reč je o poseti barikadi koja se nalazila na putu Priština/Prishtinë – Peć/Pejë. Radilo se o barikadi OVK u Lapušniku/Llapushnik. Bilo da su nakon toga išli negde drugo, stvar je... stvar je u tome da su se oni zaustavili na barikadi u Lapušniku/Llapushnik i tamo proveli neko vreme. Da li ste to saznali i zatim...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Moje sledeće pitanje je: kada ste saznali o tome i kako ste saznali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Verovatno sam saznao u međuvremenu, jer mislim da je gospodin Hill javno zatražio otvaranje puta. Delegacija je tražila da se put deblokira. Ne sećam se kada je to bilo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Možda bih pogrešio što se tiče vremena, ali znao sam o čemu se radilo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ako vam predočim da je datum posete bio 26. juni 1998. godine, da li možete otprilike da nam kažete koliko dugo posle posete ste saznali za nju? Da li su prošli dani? Da li su prošle nedelje? Meseci?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moguće je da sam za to saznao kad je bio sastanak sa Janom Kickertom i *Evropskom trojkom* i novinarom Batonom Haxhiuom. Tada sam saznao o cilju ali ne mogu tačno da vam kažem kada je to bilo. Ovo je bilo na početku stvari koje pominjem...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To znači...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR:... možda čak i ranije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Taj sastanak koji ste upravo spomenuli sa Janom Kickertom bio je 30. jula. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislio sam da me pitate o 26. junu 1998. godine. Nije mi jasno. Ne znam tačno kada sam saznao za to.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate koliko dana je prošlo između samog događaja i kada ste vi saznali za njega? Da li su prošli dani? Nedelje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Zaista ne mogu da vam odgovorim sa sigurnošću. Ali pravo da vam kažem, to nas nije interesovalo. To je bio posao onih koji su navodno trebali da se bave tim. Tako da ne mogu da vam kažem kada sam saznao za to.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate...

SUDIJA PARKER: Gospodine Whiting, čini mi se da smo skočili sa 26. juna na 26. juli. Možda možemo da dobijemo pojašnjenje ovoga.

TUŽILAC WHITING: Ja govorim o 26. junu. Mislim da je svedok pogrešno shvatio da je reč o 26. julu. Ali govorim o 26. junu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate, da li ste saznali za tu posetu pre pada Lapušnika/Llapushnik, pre 26. jula? Da li se toga sećate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pokušavam da se skoncentrišem. Znam da onu poznatu Holbrookeovu izjavu, zato što je to bio značajan događaj i bio je u svim medijima. Govorim o izjavi da je Kijevo/Kijevë najopasnije mesto i takođe znam da su oni tražili deblokadu Kijeva/Kijevë. Ali ne znam sigurno kada sam o tome čuo jer to me lično nije interesovalo. Samo znam da sam čuo. Pokušavam da vam pomognem ali ne mogu da vam dam tačno vreme.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li se sećate kako ste to saznali? Da li se sećate ko vam je to rekao?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To je... Pokušavam da vam objasnim. Čuo sam verovatno preko medija ili od nekoga, možda od gospodina Krasniqija. Možda smo o tome razgovarali kasnije na sastanku sa gospodinom Kickertom? Stvarno ne znam tačno kada. Stvarno ne znam...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Iskreno da vam kažem, to nije bio predmet našeg interesovanja.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li je vaša najpribližnija procena... da ste između 9. maja i 26. jula, da li je vaša najpribližnija procena – manje više – ali da li je vaša najpribližnija procena da ste išli u Lapušnik/Llapushnik 20 puta, kao što stoji u vašem pretpretresnom podnesku? Da li je to vaša najpribližnija procena?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, ako želite da to bude više puta, onda neka bude.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ja samo želim istinu, gospodine Limaj. Vaša najpribližnija procena je 20 puta, možda i više?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja pokušavam da vam kažem istinu, istinu koju ja znam, ali mi vi do sada niste dali priliku da vam kažem istinu. Da ste hteli, ja bih vam istinu rekao još ranije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, ja pokušavam da vam pružim svaku priliku da svedočite. Dakle, svedočili ste da ste otišli u... da je jedan od razloga što

ste otišli u Lapušnik/Llapushnik bio taj što vam je to bilo usput na vašem putu za Likovac/Likoc?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Rekao sam da je to bio jedan od razloga. Ponekad sam odlazio tamo da posetim Isaka. Odlazio sam i na druga mesta. Ponekad sam išao u Likovac/Likoc i na tom putu bih se zaustavio i posetio ih. Rekao sam da je to bio jedan od razloga.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To sam vas i pitao, ali možda nije tačno prevedeno. Ali da bude sasvim jasno, kada putujete iz Klečke/Klečkë za Likovac/Likoc vi, zapravo, ne prolazite kroz Lapušnik/Llapushnik. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Prolazite kroz Lapušnik/Llapushnik, baš tako. Tačno kroz Lapušnik/Llapushnik.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ispravite me ako grešim, ali, u stvari, zar ne idete iz Klečke/Klečkë u Novo Selo/Novosellë, idete u Trpezu/Tërpezë...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da. Za Trpezu/Tërpezë.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Idete glavnim putem. Skrenete desno...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Prema Orlatu/Arllat...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li je to tačno? Stižete do raskrsnice?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Je li tačno? I ako idete za Likovac/Likoc, vi nastavljate da vozite putem Peć/Pejë – Priština/Prishtinë koji vas vodi u Likovac/Likoc. Da li možete da mi objasnite kako možete desno da idete za Lapušnik/Llapushnik da bi nekako stigli u Likovac/Likoc?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Ako želite, mogu da vam skiciram ili mogu da vam pokažem to... mogu da vam skiciram. Mogu da vam pokažem tu rutu na karti.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Upravo pokušavam da dobijem kartu.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Problem je što vi govorite samo o delu ... samo o jednom delu okoline Lapušnik/Llapushnik, ne govorite o celom selu. Selo je vrlo veliko.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dozvolite mi da postavim pitanje malo drugačije. Vi ste obeležili na karti – nemam sada dokazni predmet u rukama – ali u jednom dokaznom predmetu Odbrane vi ste obeležili put kojim se išlo za Lapušnik/Llapushnik. Kada ste stigli u Lapušnik/Llapushnik, nacrtali ste put... to je put Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, i nacrtali ste put sa koga ste morali da skrenete da biste stigli u Lapušnik/Llapushnik. Da li je to tačno? Da li se sećate da ste tako nacrtali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da bi bilo bolje da pogledam kartu i da ponovo nacrtam put kako bi bilo sasvim jasno.

TUŽILAC WHITING: Mislim da je to dokazni predmet Odbrane broj DL4.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, dokazni predmet Odbrane broj DL4.

TUŽILAC WHITING: Hvala vam. I molim da se to stavi na grafoskop. Ne, nije to... ne bi trebalo da bude to, ali možda... karta na koju sam ja mislio je karta broj 8 po kojoj je on crtao.

ADVOKAT MANSFIELD: Slika broj 8, da.

TUŽILAC WHITING: A da, imamo ovde jednu kopiju. Molim vas da je stavite na grafoskop.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, gospodine Limaj, vidite put koji ste vi nacrtali crvenom bojom, da vodi od puta Priština/Prishtinë – Peć/Pejë u Lapušnik/Llapushnik. Da li vidite to?

TUŽILAC WHITING: Ako biste mogli da to prikažete... Mislim da je to dokazni predmet Odbrane DL8. Izvinjavam se gospodinu Mansfieldu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li vidite...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Samo trenutak. Da zamenim ovo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Nemam problem da svedok unese nove oznake na ovom dokaznom predmetu, ali ne znam...to je dokazni predmet Odbrane. Ne znam da li... ako... ne. Dakle, skrećem vašu pažnju na ovu crvenu liniju koja skreće sa puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë za Lapušnik/Llapushnik, u ovaj deo Lapušnika/Llapushnik. Da li vidite to? Da li vidite... U redu...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I vi ste obeležili crvenom linijom taj put kojim biste se vozili za... to je bio put koji ste koristili kad idete za Lapušnik/Llapushnik. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Upravo to želim da vam objasnim. Vidite li ovde ovaj krst? Ovaj prelaz. Odavde možete da odete do Isakovih položaja. To je ovaj drugi put ovde, ovaj ovde. To je kao neka vrsta raskrsnice. Prolazi kroz selo u ovaj deo ovde. Dakle, prolazi kroz selo Lapušnik/Llapushnik i ide dalje kroz Domanek/Damanek, Krajkovo/Krajkovë, Banjicu/Baicë, Obrinje/Abri, Likovac/Likoc. I najveći deo Lapušnika/Llapushnik leži na ovom delu asfaltnog puta, jer je selo vrlo široko. To je ono što sam ja rekao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, ako biste išli za Likovac/Likoc, onda biste došli do ove raskrsnice u Orlatu/Arllat koja se ne nalazi na ovoj karti. Je li tačno? Raskrsnica Orlate/Arllat se ne nalazi na ovoj karti, zar ne? To nije na karti. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. To se ne nalazi na karti.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I nakon toga biste skrenuli desno na ovom putu Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, kao što je na karti, i zatim na putu koji ste upravo obeležili, skrenuli biste levo da odete za Likovac/Likoc. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Pored ove plave oznake...

SUDIJA PARKER: Gospodine Whiting, svedok nema dokazni predmet pred sobom. Ima samo vašu kopiju.

TUŽILAC WHITING: Oh, to je tačno, časni Sude. Hvala vam, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Do danas je svedok obeležavao crvenom bojom. Ako će sada da unosi nove oznake, želeo bih da to bude urađeno drugom bojom.

TUŽILAC WHITING: Gospodin Limaj je mislio o tome i sada ima marker plave boje.

SUDIJA PARKER: Kao i uvek, obojica ste brži od mene.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li možete na ovoj istoj karti da obeležite gde ste prethodno unosili oznake plavom bojom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(svedok obeležava)*

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ovo što je obeleženo plavom bojom, to je put kojim biste išli za Likovac/Likoc. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Da li možete samo za zapisnik da bude...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Koji ide kroz Lapušnik/Llapushnik.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Shvatam. Samo da bi bilo jasno za zapisnik, da li možete na napišete jedno slovo "L" pored te plave linije koju ste ucrtali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(svedok obeležava)*

TUŽILAC WHITING: I znaćemo da to "L" znači Likovac/Likoc.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, gospodine Limaj, na vašem putu za Likovac/Likoc, vi ne biste išli putem koji ste obeležili crvenom bojom, jer taj put vodi u drugom pravcu. Da li je to tačno? Ne ide za Likovac/Likoc ?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Ko kaže da taj put ide za Likovac/Likoc? Taj put vodi tamo gde sam juče objašnjavao ili prekjuche, u svom svedočenju.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Shvatam. Dakle, kada biste želeli da se zaustavite u Lapušniku/Llapushnik na vašem putu za Likovac/Likoc, vi biste išli desno, umesto levo na toj raskrsnici. Da li je to tačno? I išli biste za Lapušnik/Llapushnik ovim putem koji ste obeležili crvenom linijom. Da li je to tako?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Svaki put kada želite da idete za Likovac/Likoc idete ovim putem. Ali ponekad se zaustavite na tom putu, sretnete nekog, popijete kafu ili čaj. Na ovoj raskrsnici, časni Sude, bili su vojnici. Vidite ovde ove dve linije, crvenu i plavu? Tu su bili vojnici koji su nadzirali kretanje automobila na putu.

TUŽILAC WHITING: Mislim da smo sa ovim završili. Neće nam više trebati ovaj dokazni predmet... ili ćemo ga odložiti za sada.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Takođe ste rekli kada ste išli za Lapušnik/Llapushnik i iz Klečke/Klečkë, jedini put kojim biste išli je ovaj koji ste upravo opisali, put kojim biste se vozili... Novo Selo/Novosellë, Trpeza/Tërpezë do autoputa. Zatim biste skrenuli desno sa, ja to zovem autoput, glavnog puta do raskrsnice u Orlatu/Arllat i onda biste išli za Lapušnik/Llapushnik ovim putem. Da li je to jedini put kojim biste išli... kojim biste se vozili od Klečke/Klečkë do Lapušnika/Llapushnik u to vreme, u junu i julu 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da to pojasnimo. Osim prvi put, 9. maja, kada smo sišli sa planine da napadnemo Srpske snage iz sela Beriša/Berishë prvi put, dakle, sa izuzetkom 9. maja, kada bismo išli za Lapušnik/Llapushnik, redovno bismo išli onim putem koji sam obeležio. Nema asfaltiranog puta iz nekog drugog pravca.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali drugi način da se iz Klečke/Klečkë ide za Lapušnik/Llapushnik, bilo bi da se ode u Sedlare/Shalë, onda vozite do Nekovca/Nekoc i do Kišne Reke/Kishnarekë i onda biste mogli voziti nazad putem do Lapušnika/Llapushnika da biste došli pravo na položaje. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Za mene lično to je bio nepoznat i vrlo opasan put. Tačno je to što tužilac kaže, iz raznih sela, poput Kišna Reka/Kishnarekë, Sedlara/Shalë, Nekovca/Nekoc, mogli ste da idete u Vuković/Vukoc iz Nekovca/Nekoc, možete ići tamo. Ali put je bio pod vatrom Srpskih i OVK snaga. Za mene je to bio potpuno nepoznat teren, za razliku od puta koji sam vam opisao, koji je bio normalan put, uobičajen, jer je bio pod našom kontrolom i to je bio siguran deo puta. Ponekad bi vojnici išli noću putem koji ste vi naznačili. Ali glavni put je bio onaj koji sam vam pokazao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, ako biste putovali... ako biste vozili iz Crnojjeva/Carralevë do Lapušnika/Llapushnik, koji je bio način koji ste normalno koristili u to vreme? Kada biste išli u Sedlare/Shalë... da li su ljudi obično putovali iz Sedlara/Shalë do Klečke/Klečkë i koristili put koji ste opisali ili bi obično putovali od Sedlara/Shalë do Nekovca/Nekoc i Kišne Reke/Kishnarekë? Koji put bi ljudi obično koristili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Želim da vam objasnim, časni Sude. Nije bilo puta, za Klečku/Klečkë... nije bilo takvog puta zato što nije bilo infrastrukture... nije bilo asfaltiranog puta Klečka/Klečkë – Sedlare/Shalë. Nije bilo takvog puta. To je bio vrlo loš put. A tek kasnije smo izgradili bolji put zajedno sa ljudima koji tamo žive. I onda smo mogli lakše da se krećemo. Ali u maju i junu bilo je nemoguće kolima ići tim putem. Tek su tada seljani počeli da grade put da bismo mogli da dođemo iz Klečke/Klečkë u Sedlare/Shalë. Čak i ako ste uzeli traktor, bilo je teško voziti tim putem. Put je počeo da se gradi, jer je Mališevo/Malishevë, koje je bilo pod našom kontrolom, imalo jedinu liniju

snabdevanja iz Prištine/Prishtinë... koristeći lokalne puteve da se dođe u Mališevo/Malishevë.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, sve dok put nije bio izgrađen, obično su ljudi putovali iz Crnoljeva/Carralevë do Sedlara/Shalë, onda od Nekovca/Nekoc do Kišne Reke/Kishnarekë i do Lapušnika/Llapushnik. Da li je to tačno? Dok put nije bio izgrađen, i onda...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne. Bilo je nemoguće u to vreme ići u Kišnu Reku/Kishnarekë. Bilo je nemoguće jer je tamo bila linija fronta. Tamo su bile stalne borbe. Ono što vi kažete, morali ste da idete u Vuković/Vukoc. Ono o čemu nam tužilac govori, to je ovaj put. To je put o kome on govori, put koji povezuje Kišnu Reku/Kishnarekë, Sedlare/Shalë i Nekovce/Nekoc i dalje ide za Krajmirovce/Krojmir i Crnoljevo/Carralevë. Ne znam. A ovo je mesto gde su Srpske snage bile stacionirane.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali, gospodine Limaj, pre...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Taj put je bio pod konstantnom vatrom.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Shvatam. Ali ako dolazite s juga, pre nego što dođete do tog dela puta, mogli biste sa zadnje strane doći do Lapušnika/Llapushnik, do položaj 4... do položaja 4 i 5 putem iz Kišne Reke/Kishnarekë. Niste morali da idete ovim putem. Mogli ste da idete iza puta, sa zadnje strane koja vodi do položaja 4 i 5. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gde?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Mislim da se ne nalazi na karti. Samo vas pitam po vašem sećanju da li je postojao put kojim ste mogli direktno iz Kišne Reke/Kishnarekë da dođete do položaja 4 i 5?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne znam da postoji takav put. Ne znam šta se kasnije događalo. Nisam znao da postoji takav put od Kišne Reke/Kishnarekë do Lapušnika/Llapushnik. Videli smo gde se nalaze položaji. Niste imali put koji je povezivao jedno selo s drugim, gospodine tužioče.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Vaše svedočenje je da ne znate.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja ne znam da postoji tamo takav put.

ADVOKAT MANSFIELD: Ovde imamo Generalštapsku kartu [Ordinance Survey map] koja sadrži većinu puteva. Dakle, ako postoji put koji je poznat tužiocu, onda bi možda mogao da ga pokaže na dokaznom predmetu Odbrane broj DL4.

TUŽILAC WHITING: Mene zanima čega se svedok seća.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Mansfield.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, gospodin Mansfield vam je tražio da mu na karti pokažete mesta kroz koja ste prolazili kad ste otišli u Lapušnik/Llapushnik. Da li se sećate da ste išli u Lapušnik/Llapushnik na neku ceremoniju polaganja zakletve u junu 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate da se ta ceremonija održala u jednom dvorištu preko puta jednog imanja gde su se vojnici obično hranili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, ako pogledamo ovaj deo, mislim da tog dana nismo mogli mnogo da vidimo. To je mesto puno zelenila. Tu ima mnogo pašnjaka. Mi smo bili na pašnjaku. Bilo je nekoliko vojnika tamo i položili smo zakletvu. To je istina. Ako pogledate Lapušnik/Llapushnik, to je mesto puno zelenila. Ima puno livada, pašnjaka.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li možete da nam opišete gde se u Lapušniku/Llapushnik odigrala ta ceremonija polaganja zakletve?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne mogu, gospodine tužioče. Ne mogu vam opisati tačno mesto, jer su sva mesta slična. Svuda se nalaze proplanci i pašnjaci. To je bio jedan proplanak, livada.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li ste održali govor na toj ceremoniji polaganja zakletve?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Ne, nisam održao nikakav govor. Časni Sude, samo sam pročitao tekst zakletve na način na koji ste videli na video snimku. Ja sam čitao vojnu zakletvu a ostali vojnici su ponavljali posle mene. Ništa drugo se nije desilo. Posle 15 do 20 minuta, oni su se razišli. Pošto se ceremonija polaganja zakletve završila, ja sam nekoliko minuta razgovarao sa vojnicima; o tome kako su, kako su im porodice i to je to. Ja sam bio taj koji je čitao tekst zakletve.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Zašto ste vi čitali tekst na ceremoniji polaganja zakletve u Lapušniku/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Dozvolite mi da vam objasnim zašto. Časni Sude, radi se o tradiciji i morate imati na umu okolnosti u mojoj zemlji. I vi imate određene tradicije u svojim vojskama i možda je to ponekad dosadno. Ali u našoj istoriji to je bilo prvi put da imamo priliku da čitamo svečani tekst zakletve na albanskom jeziku. To nije bilo nešto formalno kao u vašim vojskama. Za nas je to bila svečanost. To je bio znak poštovanja. I zbog toga smo odlazili kod drugih kada su organizovali svoje ceremonije polaganja zakletve. I u našoj tradiciji, uvek se daje prioritet gostu. Ti mladići tamo, oni su mene poštovali, oni su mislili da je važno da ja čitam tekst. Ali, gospodine tužioče, ja sam pročitao tako mnogo tekstova svečane zakletve. Čitao sam tekstove u Drenici/Dreničë. Odlazio sam na druga mesta. To je bio svečan trenutak za nas. To je nama bilo prvi put da pokažemo da se nešto ozbiljno događa, da mi stvarno formiramo pravu vojsku. Civili, članovi porodica uzimali su učešće u tim ceremonijama. Bilo je ljudi koji bi pali u nesvest. Trebalo im je pružiti lekarsku pomoć. Oni bi se onesvestili od sreće. Bila je tamo jedna osoba, bivši politički zatvorenik koji je takođe izgovorio zakletvu. To je neko ko uživa ugled među nama i zbog toga smo mu dali priliku da pročita tekst. Znate,

gospodine tužioče, stotine naših vojnika izgubili su život u redovima Jugoslovenske vojske. Naša nacija nije nikada imala priliku da izgovori tekst zakletve na svom maternjem jeziku.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, mislim da ste odgovorili na pitanje.

TUŽILAC WHITING: Časni Sude, mislim da je sada odgovarajuće vreme za pauzu?

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Nastavićemo odmah posle 16.00 časova. Ja pretpostavljam da vi u ovom trenutku predlažete, gospodine Mansfield, da bismo mogli da ubacimo svedoka?

ADVOKAT MANSFIELD: Molim vas, da, hvala vam.

SUDIJA PARKER: Tako će i biti, a gospodin Limaj će to razumeti i zauzeće svoje prethodno mesto u sudnici.

TUŽILAC NICHOLLS: Oprostite, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Da?

TUŽILAC NICHOLLS: Ako mogu da kažem, ja ću ispitivati sledećeg svedoka. I imam jednu molbu. Ulažem prigovor na uvođenje jednog od dokaza na listi Odbrane za sledećeg svedoka, pa bi možda to trebalo uraditi pre nego sto svedok uđe tako da ne mora da sve vreme tokom toga presedi.

SUDIJA PARKER: U redu. Saslušaćemo to kada se vratimo sa pauze.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Limaj, malo smo požurili. Izgleda da nećete imati pauzu. Gospodine Mansfield, izvolite.

ADVOKAT MANSFIELD: Iz učtivosti prema vama, časni Sude, trebalo bi da kažem da nam je gospodin Whiting omogućio da razgovaramo sa gospodinom Limajem na trenutak, jer je postalo očigledno da imamo izvesnih zabrinutosti po pitanju našeg plana. Ali s obzirom da on sada svedoči, mi nismo s njim razgovarali o problemima koje imamo u vezi sa gospodinom Churcherom... u stvari, nismo uopšte. Samo smo objasnili gde su poteškoće. Nismo govorili ni o jednoj stvari o kojoj on pred vama svedoči. Ali mislim da ćete vi razumeti da posle ovolikog vremena postoji nestrpljenje da se ide dalje što je brže moguće. Dakle, ovaj kompromis se sastoji u tome, da tako kažem, da će on još jednu sesiju razgovarati sa gospodinom Whitingom a onda ćemo na poslednjoj sesiji danas, početi sa svedočenjem gospodina Churchera. Pre toga imaćemo malu raspravu. Nadam se

da neće dugo trajati i onda može gospodin Churcher da započne. I mislim da smo i dalje uvereni da će on završiti do kraja sutrašnjeg zasedanja. Postoje odobranja sa obe strane. Izvinjavam se što sam neznatno promenio plan.

SUDIJA PARKER: Da li to znači da sada ne treba da govorimo o ovom najavljenom prigovoru i da to ostavimo za sledeću pauzu?

ADVOKAT MANSFIELD: Tako je. Hvala vam puno.

SUDIJA PARKER: U redu.

SUDIJA PARKER: Izgleda, gospodine Whiting, da je bolje da to ostavite za kasnije.

TUŽILAC WHITING: Nema problema. Uvek sam spreman.

SUDIJA PARKER: Možda bismo mogli da imamo pauzu nešto ranije nego što je uobičajeno, doduše ako vi smatrate da je odgovarajuće vreme oko 17.20 časova?

TUŽILAC WHITING: Smatram, časni Sude. Upravo postaje pravi trenutak.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, govorili smo o vašim posetama Lapušniku/Llapushnik. Da li se sećate... svedočili ste jednom prilikom – i mislite da je to bilo posle bitke od 17. i 18. marta 1998. godine – da ste otišli u kuhinju koju su vojnici tada koristili i koliko se sećate, rekli ste da je to bilo blizu položaja broj 1 na vrhu one stene - *guri*. Da li se sećate da ste tako rekli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Tokom kasnijih poseta u junu i julu da li se sećate da ste saznali za još jedan položaj, odnosno lokaciju gde su se vojnici u Lapušniku/Llapushnik sastajali da jedu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To je bilo praktično, gospodine tužioče. Naravno da su se vojnici negde hranili. Konkretno ne znam gde, ali naravno da su vojnici negde jeli. Slučaj koji sam ja pomenuo, to je bilo na početku. Bila je to jedna improvizovana kuhinja. To nije bila kuhinja u pravom značenju te reči. Dve ili tri školske klupe bile su prislonjene jedna uz drugu i služile su kao kuhinja. To je bilo odmah nakon bitke.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Govorim o junu i julu. Da li se sećate da li ste ikada bili na takvom mestu u Lapušniku/Llapushnik gde su se vojnici okupljali i hranili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče. Nije pitanje da li se sećam ili ne, ali znam da nisam jeo u takvim kuhinjama. U to vreme već smo imali kontakte sa meštanima koje nismo poznavali od ranije. I kao što sam već rekao, u Sopiyevoj kući ponekad sam pio čaj, kafu. Radio sam iste stvari i na drugim delovima terena kada bismo odlazili negde u posete.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, da pojasnimo. Vi kažete da niste u Lapušniku/Lapushnik odlazili na mesta gde su se vojnici skupljali i jeli u junu i julu 1998. godine? Da li ste to rekli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Koliko je meni poznato, nisam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, kada govorimo o kući Ferata Sopiija... to je bilo imanje. Da li je to tačno? Ferat Sopi je imao svoje imanje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Qerkin Sopi. Slušajte, gospodine tužioče, vi ste verovatno posetili Kosovo/Kosovë. U našoj tradiciji je da imamo velike porodice. Dva, tri brata žive zajedno u istom dvorištu. Sva dvorišta su ograđena zidovima. I unutar tih zidova nalaze se po dve, tri, četiri kuće. Isto je bilo i sa mojom porodicom. Moja porodica je imala dve, tri, četiri kuće u istom dvorištu. Jedna kuća se koristila za goste. Obično kada bi gosti dolazili, odlazili bi u tu kuću. A ostali delovi su služili kao spavaće sobe. Isto je bilo i sa Qerkinovom kućom.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Recimo ... vi to zovete dvorište. Recimo da je to imanje. Da li su kuće Ferata Sopiija i Qerkina Sopiija bile u istom imanju ili su bile u posebnim imanjima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Nisu delili isto dvorište, gospodine tužioče. Ne mogu da kažem da je to bilo imanje. Ja ću to nazvati delom naše tradicije. Da kažemo, jedna kuća je bila kuća glave porodice Sopi, a druge kuće su takođe deo porodice Sopi.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Treba nam jedna reč koja se odnosi na tu grupu kuća opasnih zidom. Ja predlažem reč "imanje". Ako imate drugu reč, recite mi, molim vas. Ali važno je da se razumemo obojica oko ovog pitanja.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: U redu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Znači imanje je u redu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Neka bude tako.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sopiijeva kuća je bila na jednom od tih imanja. Da li je bila u dvorištu koje je bilo ograđeno zidom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. To je ono što vam kažem, jer ne mogu da se složim sa vašim načinom. Te kuće koje su bile okružene zidom bile su kuće Qerkina Sopiija. I to su kuće njegovih sinova. A kuća Ferata Sopiija je bila odvojena. Bila je izvan zida.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, kuća Ferata Sopiija nije bila ograđena zidom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Iskreno da vam kažem, nisam sasvim siguran, jer kada prolazite pored dvorišta Qerkina Sopiija, kad idete u njegovu kuću, tu se nalazi jedno malo brdo, brežuljak. I sama priroda terena nije mu omogućavala da podigne zid. A kada je reč o onom donjem delu, iza njegove kuće, ne znam da li je bilo dvorište.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li su bila dva puta koja su išla ka kući Ferata Sopiija? Jedan je bio malo iznad a drugi na brežuljku. Jedan je bio ispred a drugi iza kuće?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Opisacu vam kako sam otišao tamo. Gospodine tužioče, možete da uđete u Qerkinovu kuću kroz njegovo dvorište. A sa gornje strane možete da odete u Feratovu kuću. Bila su dve kapije. Iz Qerkinovog dvorišta možete da odete u Feratovu kuću. Dakle, kada sam odlazio u Feratovu kuću, prolazio sam kroz Qerkinovo dvorište.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Opisivali ste neke vinograde tamo gde biste sedeli i pili kafu. Da li su ti vinogradi bili iza ili ispred kuće? Gde su bili u odnosu na kuću?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mesto koje sam posetio... dakle, ne znam da li Ferat ima još jednu kuću ili ne... to je bila neka vrsta terase, balkona ispred kuće s pogledom na planine. Pogled je ka planinama i zato vam kažem da ne znam da li ima dvorište. Ne znam ni da li je bio zid. Ali iz vinograda je pogled pravo ka planinama.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A te planine o kojima govorite, to nije onaj brežuljak gde je bio položaj, već je planina... velika stena... velika planina, ono na šta mislite? Kada kažete – pogled na planine – govorite o...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: O kojim planinama govorite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Govorim o steni. To je u pravcu položaja, koliko ja znam. Odatle možete da ih vidite, ako ne grešim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li vam je poznato da je kuća Ferata Sopija uništena tokom rata?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne znam. Nikada nisam bio tamo, časni Sude, jer je većina meštana nakon rata otišla. Ne samo iz tog sela, već i iz susednih sela. Neki su prešli da žive po gradovima, a neki su nabavili stanove i nisu se više vraćali, jer možda nisu imali čemu da se vrate. Njihove kuće su uništene. Iskreno da vam kažem, ne znam šta se dešavalo posle rata, jer više nikad nisam bio tamo. Posle rata je došlo do velikog preseljavanja stanovništva iz jednog mesta u drugo i tako je bilo u najvećem broju sela.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, odgovor je: "Ne znam"?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne znam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, juče smo pogledali jedan članak... to je bio intervju... ne članak. To je transkript intervjuja koji ste vi dali albanskoj televiziji 3. juna 1998. godine. To je dokazni predmet Tužilaštva broj P37 i imamo... prevod nije kompletan. Dakle, imamo sada kompletan prevod i zamoliću da vam se to da, tako da ćemo sada da završimo razgovor o tome. Da li se sećate da smo o tome juče razgovarali? Deo na koji želim da se sada usredsredmo nije bio preveden... juče je bilo pitanje: "Možete li nam nešto reći o rezultatima tog otpora?" A vaš odgovor je bio: "Najveći deo teritorije Drenice/Dreničë i uopšte Lapušnika/Llapushnik je slobodan i pod kontrolom naših snaga, odnosno pod kontrolom OVK. Naše snage imale su već mesec dana kontrolu nad magistralnim putem Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, počev od kontrolnog punkta u Komoranu/Komoran pa nadalje." To je ono što ste rekli u tom intervjuu. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Izvinite na trenutak, molim vas.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To je drugo pitanje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. I to je ono što ste rekli u tom intervjuu, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I to je bilo tačno? To što ste rekli, bilo je tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Objasnio sam kako su se odvijali ti događaji. Pao je klanac Lapušnik/Llapushnik. To je bila jedna velika borba. Put ka Mališevu/Malishevë bio je blokiran i deo jeste tačno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali ova rečenica koju sam vam upravo pročitao je tačna, ovo što ste rekli u drugom odgovoru? To je istina, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Samo trenutak. "Naše snage imale su već mesec dana kontrolu nad magistralnim putem Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, počev od kontrolnog punkta u Komoranu/Komoran pa nadalje." Ne, ne. Ne kontrolni punkt Komorane/Komoran, on je bio pod Srpskim snagama.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To znači od klanca, od klanca Lapušnik/Llapushnik pa nadalje.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. I onda su vas pitali... sledeće pitanje koje vam je postavljeno bilo je: "Dobili smo izveštaje da imate sve veću podršku lokalnog stanovništva. Da li možete nešto više da nam kažete o tom fenomenu?" A vaš odgovor je bio: "Kao i svuda na Kosovu/Kosovë, u Drenici/Dreničë i Lapušniku/Llapushnik takođe, naišli smo na potpunu podršku dela stanovništva tog područja koji nam je u ratu sve stavio na raspolaganje. To znači da je na Kosovu/Kosovë narod i OVK jedno te isto, kao što su kost i meso." Da li ste vi to rekli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I da li je to bilo tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Već sam vam to objasnio, gospodine tužioče, kao što sam već ranije opisao nakon 29., euforija... ne 29., to je bilo čak i ranije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, ne tražim da se ponavljate. Jednostavno sam pitao da li je to tačno. Da ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING: Časni Sude, mislim da prevod u dokaznom predmetu nije kompletan. Molim da se ovaj kompletni prevod, albanski prevod zameni ili doda u dokazni predmet, bili bismo vam zahvalni. To je dokazni predmet Tužilaštva P37.

SUDIJA PARKER: Da li Odbrana ima prevod?

TUŽILAC WHITING: Da.

SUDIJA PARKER: Hvala. Da, ako bi moglo...

TUŽILAC WHITING: Hvala, časni Sude. Sredićemo to sa sekretarom.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, svedočili ste "Neki ljudi danas bi mogli da se pretvaraju"... govorili ste o Lapušniku/Llapushnik i rekli ste: "Neki ljudi danas bi mogli da se pretvaraju da nikad nisu bili tamo, da nikada nisu posetili Lapušnik/Llapushnik." Da li se sećate da ste to rekli, da...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A to je zbog toga što je u Lapušnik/Llapushnik bio zatvorenički logor i oni koji kažu da nisu tamo bili, sada će i reći da nisu tamo bili. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Ne bih to tako protumačio. To je zbog straha koji ste im vi uneli. Čak je i Ibrahim Rugova bio preplašen da bi mogla da bude podignuta optužnica protiv njega. Gospodine tužioče, niste mi dozvolili da vam objasnim stvari oko mog pseudonima Çeliku. Ne znam zašto sada ne govorimo o intervjuu. Ne znam zašto ne želite da čujete istinu. Želim da vam objasnim kako sam dobio pseudonim Çeliku. A vi kažete da izbegavam istinu. Od tog trenutka... to je bio presudni trenutak kada je reč o tome da sam ja dobio pseudonim Çeliku i želeo bih to da objasnim. Pomenuli ste dve stvari iz tog intervjuu a ne pominjete ono što je bilo glavno pitanje. To je bio najvažniji trenutak tokom intervjuu - kada je reč o mom pseudonimu Çeliku. I zbog istine, dozvolite mi časni Sude da to objasnim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, o kom intervjuu govorite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Bilo je primedbi da suviše brzo govorim. Intervju koji ste mi upravo dali, od 3. juna, koji je direktno povezan sa pseudonimom Çeliku. Da bi se utvrdila istina, smatram da je potrebno da objasnim Pretresnom veću šta vi...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, molim vas, dajte svoje objašnjenje. To se odnosi na ovaj intervju koji mi... to je dokazni predmet Tužilaštva P37 koji upravo gledamo.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, od 3. juna.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I kakvo objašnjenje želite da date Pretresnom veću o tom intervjuu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Objašnjenje o Çeliku, o pseudonimu Çeliku. To želim da objasnim. Želim da vam objasnim kako sam dobio taj pseudonim Çeliku. Časni Sude, nakon borbe od 29. u klancu Lapušnik/Llapushnik... novinar koji je sastavio ovo, koji je napravio ovaj intervju zove se Ismet Sopi. Poznao sam ga od ranije, jer je njegova nećaka studirala sa mnom u Prištini/Prishtinë... i nakon borbe u Lapušniku/Llapushnik o kojoj se pričalo na Kosovu/Kosovë, on je došao da me poseti u Klečki/Kleçkë, seli smo i porazgovarali. I ja sam ga pitao: "Zašto ne prikazuješ OVK na odgovarajući način u medijima?" A on je rekao: "Pa, kako to da uradimo kada niko nije spreman da sa nama govori." I u tom razgovoru on je insistirao da dam intervju za albansku televiziju i ja sam prihvatio. Otišli smo do jedne kuće gde se nalazila satelitska antena, jer morate da budete na mestu gde imate telefonski prijem. I ja sam mu rekao sledeće: "Mogu da govorim ali ne mogu da govorim pod svojim imenom. Šta da radimo?" I onda smo odlučili da koristimo "komandanat OVK" kao ime. I dakle, složili smo se da postupimo tako kao da komandant OVK zove iz zone Drenica/Drenicë. I tako smo nastavili. To je bilo prvi put za jednog pripadnika OVK da je dao tonski intervju za albansku televiziju. I, gospodine tužioče, taj intervju je napravljen u 5.00 časova a emitovan je u 6.00 ili 6.30 časova. Kada smo završili s njegovim pitanjima i mojim odgovorima, bio sam jako uzbuđen – to je bilo prvi put da ja govorim za medije. Vratio sam se u svoju bazu da čujem intervju. Kada sam to čuo na vestima, čuo sam da su koristili reči "komandant Çeliku". I odmah sledećeg dana našao sam tog novinara i pitao ga: "Šta se desilo, Ismete?" A on mi je rekao da redakcija u Tirani nije prihvatila da emituje intervju bez imena osobe koja je intervjuisana. I on je rekao da je on odlučio da koristi to ime, jer je čuo na radiju za *Çeliku 1*, *Çeliku 2*, *Çeliku 3* i zato je on odlučio da izabere to ime, tako da bi intervju mogao da bude emitovan. Želim da dodam da se to čulo i na Kosovu/Kosovë i u inostranstvu, jer je zapravo taj intervju uglavnom bio namenjen dijaspori, jer su oni imali dilemu da li OVK uopšte postoji ili ne postoji.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Izvinjavam se, samo još par sekundi i završavam. Dakle, dijaspora se onda pozivala na svojim skupovima na taj intervju, jer je to bio jedini dokument na albanskom jeziku. I koristili bi taj intervju kako bi prikupljali novac. I kada su ljudi počeli da dolaze na Kosovo/Kosovë, ko god je došao želeo je da se sretne sa komandantom Çelikuom, jer su to čuli na televiziji ili na svojim skupovima za prikupljanje novca. I tako je to počelo. Ali među svojim vojnicima bio sam poznat kao Dajë, po pseudonimu Dajë. To je ono što sam želeo da objasnim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, to je bilo emitovano na televiziji, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Hvala.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Možete da vidite ovde da mi se nije obraćao nikakvim imenom. To je dodato pri uređivanju kako mi je novinar opisao. Oni su dodali ime.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, želim da mi bude jasan vaš stav. Da li je vaš stav da je mogao postojati zatvorenički logor u Lapušniku/Llapushnik a da vi niste to znali, ili je vaš stav da nije bilo zatvoreničkog logora u Lapušniku/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Što se tiče moje pozicije, želeo bih da ovde pred časnim Sudom kažem da sam bio šokiran kad sam video optužnicu. Želim da kažem, na osnovu mog iskustva i pogleda, ja nikada nisam ni video, ni čuo za takav logor. I šta više, nisam bio svedok tako nečega. U Lapušniku/Llapushnik nije postojao zatvorenički logor, kako vi kažete. I to vam kažem na osnovu svog ličnog iskustva, gospodine tužioče.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sada ću da vam vratim papir sa pseudonimima da bih mogao da govorim o svedocima.

TUŽILAC WHITING: Molim pomoć sudskog poslužitelja.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, vidite li svedoka L-07?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Čuli ste svedočenje Shukrija Buje koji je rekao da je otišao u Lapušnik/Llapushnik kako bi izdejstvovao da L-07 bude pušten?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li možete da nam objasnite kako je to moguće ako u Lapušniku/Llapushnik nije bilo zatvora?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, čuo sam svedočenje Shukrija Buje. I čak i da nisam čuo njegovo svedočenje, na osnovu mog ličnog iskustva, što se tiče pritvora od dan ili dva, toga je bilo svuda. I ja sam to tako shvatio kao nešto što je moglo da se dogodi. I verujem da je to mislio i gospodin Buja. Takve stvari su se dešavale svuda. Ljudi su bili zaustavljani. Časni Sude, moj tast je bio zaustavljen i zadržan šest ili sedam sati jer je došao iz drugog područja. I dok nisu proverili da on dolazi da vidi mene, nisu mu dozvolili da nastavi put. Dakle, takve stvari su se događale. Tako ja vidim te stvari.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, istina je da ste vi lično učestvovali u oslobađanju svedoka L-07, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče, nikada. Ja nisam nikada u životu video tu osobu dok nije došla ovde. Nikad ga nisam video u svom životu i nisam učestvovao u njegovom oslobađanju. Video sam ga tek kada je došao ovde.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Shukri Buja je garantovao za njega, a na osnovu tih garancija vi ste naredili da se on pusti?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, rekao sam vam da sam tu osobu prvi put video ovde. Tačno je što je... da je gospodin Buja to ovde rekao, ali to nije istina. Gospodine tužioče, vi želite da mene pretvorite u kriminalca za tri meseca ali vam to neće uspeti, jer činjenice govore drugačije. Molim vas, ja sam tu osobu video prvi put tek ovde.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi ste od njega tražili da napiše izjavu da ništa neće reći o Lapušniku/Llapushnik ili da će biti ubijen. Da li se sećate toga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče. Pogledajte moju biografiju. Zašto to nisam onda nastavio i posle avgusta? Takav kriminalac, takva osoba koja bi se takvim stvarima bavila, ima dugoročnu kriminalnu istoriju iza sebe. Za mene to nije tačno, gospodine tužioče. Molim vas.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, možete li da nam kažete ko je osoba koja se zove Naim? N-a-i-m?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne znam ga.

TUŽILAC WHITING: Molim da se gospodinu Limaju pokaže dokazni predmet Tužilaštva broj P30.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, ovo su beleške koje su...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Izvinjavam se. Sačekajte trenutak. Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: One su pronađene u vašoj kući, u ostavi pored kuhinje u vašem stanu u vreme kada je izvršen pretres prilikom vašeg hapšenja. One su potpisane i na njima stoji ime Naim. Hoćete li sada da nam kažete ko je Naim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja ga ne poznajem. Ništa više ne mogu da kažem.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A kako su te beleške dospale u vaš stan?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, kada smo otišli, gospodine tužioče, nakon smo ušli u Prištinu/Prishtinë, kada su KFOR i NATO snage ušle u Prištinu/Prishtinë, Ministarstvo odbrane, a ja sam bio portparol tog ministarstva, to Ministarstvo je deset minuta od moje kuće, ispred moje kuće... Tu se nalazi i Ministarstvo odbrane i Glavni štab i razni sektori. Ali pošto je ta zgrada formalno pripadala Osiguravajućem zavodu, koje se odatle iselilo. i dok se nije našla lokacija gde bi čuvali tu dokumentaciju, dokumentacija je čuvana u mojoj kući, jer se to nalazi samo preko ulice od moje kuće. I umesto da to odnesu negde daleko, oni su odlučili da dokumentaciju drže u mojoj kući. I to je jedino objašnjenje koje mogu da vam dam. I to je razlog zašto su ti dokumenti pronađeni u mojoj kući, ali ja sa ovim dokumentom nemam nikakve veze. To je istina ili objašnjenje koje mogu da vam ponudim, gospodine tužioče.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate drugih dokumenata koji su takođe pronađeni u vašem domu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Razni dokumenti su pronađeni. Da, ljudi u svojim kućama imaju razna dokumenta, čuvaju razna dokumenta.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate da su u vašem stanu pronađene neke isprave... vaše isprave?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Sećam se.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sećate li se gde su se one nalazile?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne mogu toga da se setim.

TUŽILAC WHITING: Dozvolite mi samo trenutak.

(Tužilaštvo se savetuje)

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, na prvoj stranici ovog dokumenta, molim vas, pogledajte prvu stranicu, stoji ime Lutfi Xhemshiti?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dokument se odnosi na Lutfija Xhemshitija i njegovo četvoro dece?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi znate da je Lutfi Xhemshiti bio kidnapovan iz svoje kuće iz sela Crni Breg/Breg i Zi 30. jula 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Znam za jednu stvar, i to iz optužnice koju sam pročitao. A za tu osobu nikada ranije nisam čuo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I vi ne znate da je on viđen u Lapušniku/Llapushnik i da je njegovo telo pronađeno u Beriši/Berishë? Ništa ne znate o tome?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kao što sam rekao, o tome sam prvi put čuo kada sam pročitao optužnicu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I to je samo slučajnost što dokument sa njegovim imenom pronađen u vašem stanu? Samo slučajnost?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pokušao sam da vam objasnim pitanje dokumenata. Drugih objašnjenja nemam. Dokumentaciju Ministarstva čuvao sam u svojoj kući, zato što je moja kuća deset metara od Ministarstva.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Možete li nam reći koje druge dokumente Ministarstva ste čuvali u svom stanu ili koje druge vrste dokumenata?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ministarstvo je imalo jedan sprat, zauzimalo je jedan sprat zgrade. A ostale spratove je koristio Glavni štab. I tu su bila dokumenta o mučenicima, o veteranima, o tome koliko je bilo pripadnika Glavnog štaba, koliko su imali vojnika i oružja nakon demilitarizacije i tako dalje. Na drugom spratu nalazili su se drugi resori Glavnog štaba, jer nije bilo drugog mesta. Osiguravajući zavod morao je da se iseli odatle, pa smo mi morali da prikupimo dokumentaciju i da to negde pohranimo. Nije bilo mesta gde da se to pohrani, tako da smo ja i još neki ljudi pokupili tu dokumentaciju i pohranili je u svojim domovima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gde ste vi pohranili tu dokumentaciju? Gde ste je u svom stanu pohranili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, ljudi iz štaba Ministarstva odneli su tu dokumentaciju i stavili je možda na balkon ili u jednu od soba. Nastojali su da to stave na

neko mesto, tako da to ne bi ometalo naš svakodnevni život. Zapravo, moja supruga im je rekla gde to da stave.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, moje pitanje je bilo: gde je u vašem stanu pohranjena ta dokumentacija? A vi ste odgovorili da je to pohranjeno ili na balkonu ili u jednoj od soba?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Dakle, rekao sam da je ta dokumentacija bila smeštena na balkonu ili na nekom drugom mestu, ali pošto je stan mali, moja supruga im je rekla gde da pohrane to, gde to da stave. To je mali stan od svega 75 metara kvadratnih, gospodine, tako da je to mali stan za stanovanje.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ovo je važno. Da li možete da mi kažete na kom mestu u vašem stanu je bila pohranjena ta dokumentacija? Da li je negde pohranjena zajedno? Da je bila razmešteno na različitim mestima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, ja pokušavam da vam objasnim. Pokušavam da vam pomognem. Nisam na to baš obraćao mnogo pažnje. Ti dokumenti su privremeno ostavljeni u mom stanu. Ta dokumentacija je delimično stavljena u ostavu, delimično na balkon. Čak je i kompjuter bio na balkonu dok nismo pronašli mesto gde da ga stavimo. Želim da vam pomognem i jedino što želim da vam kažem jeste da smo mi tu dokumentaciju stavili na mesta gde nam neće smetati u našem svakodnevnom životu. Mi smo tamo živeli. Bilo nas je 13. Moj otac i majka, moja braća, njihova deca. Tako da je to bio jako mali stan za život tako mnogo ljudi.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ovaj dokument je pronađen u ostavi do kuhinje. Da li je bilo i drugih dokumenta poput ovog koji ste malopre opisali u toj ostavi pored kuhinje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, ponoviću. Možda je bilo još dokumenata iz Ministarstva ili drugih dokumenata, zato što je ostava mesto gde su oni mogli dugo da budu odloženi a mi smo mogli normalno da živimo bez toga da nam to predstavlja prepreku. I vi to imate na svojim slikama.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li su ti dokumenti bili u kutijama ili u nekim registratorima ili na koji način su čuvani?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, iskreno rečeno, ne znam. Bili su u registratorima ili u kutijama. Naravno, sigurno vam se desilo da selite kancelariju, da idete iz jedne kancelarije u drugu i da ste stavljali stvari u kutije. Ali u to vreme mi nismo imali sva ta sredstva, tako da smo činili šta smo mogli. To je bilo odmah posle rata 1999. godine i mnogo toga nismo imali. Nismo imali čak ni sveske. Dakle, to je bilo odmah posle rata, gospodine tužioče. To je bio početak i ti dokumenti su bili tamo od tog vremena.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, molim vas, pogledajte drugu stranicu tog dokumenta, a to je na drugoj stranici i na engleskom jeziku. Pogledajte taj red... to je treća stavka i tu postoje neke crtice i kaže se: "Zejn Petrova uvek boravi"... da li vidite to? To je druga stranica?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislite li na brojeve napisane plavom bojom?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To je broj 2.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U trećoj stavci dole stoji: "Zejn Petrova uvek boravi..." a zatim se kaže "Shkina, sa Srbinom"? "Shkina" je...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To je uvredljiv izraz za Srbe, zar ne, gospodine Limaj, "Shkina"?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. To je tačno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sledeća stavka glasi... ako pogledate to sada dalje: "Syle Llugiqi odlazi na posao u 7.30 časova i ostaje na svom poslu do 9.30 časova i zatim sedi u piceriji *Galerija* do 10.30 časova. Uvek pije kafu. U principu, odlazi sa Srbinom (ne znam mu ime) i onda se vraća na posao. Izlazi oko 14.30 časova i ide kući putem ka *Konjuhu* u belom vozilu marke *lada samara*." I daju mu se registarske tablice. Registarske tablice Pš-124-088. zatim se kaže: "U 16.30 časova Syle ponovo izlazi u grad (Lipljan/Lipjan) i ponovo ide u piceriju *Galerija* i tamo sedi sa Srbinom koji radi za SUP u Lipljanu/Lipjan... ne znam njegovo ime." I sledeća stavka glasi: "Syle sedi sa tim kriminalcem, srpskim policajcem u piceriji *Napoli* do 21.00 časova, 2. novembra 1998. godine."

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi kažete da ne znate ništa o tom zapisniku ili na šta se ovo već odnosi. Da li to kažete?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Apsolutno ne. Ništa o tome ne znam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A da li imate ikakvo objašnjenje zašto je OVK sačuvala takav dokument iz koga se vidi da neko prati kretanje neke osobe koja se druži sa nekim Srbinom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, ne bih hteo da sada iznosim neke pretpostavke, ali morate da pogledate o kom se kraju radi ovde gde je taj Zek ili Zeq živeo i obaveštajne službe koje su tamo postojale. Nema drugog objašnjenja. Mesto koje je tu navedeno, oni znaju šta su mislili pominjanjem ovog. To je deo njihovog posla... obaveštajnih službi.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Okrenite stranicu broj 3... zapravo stranicu broj 5... a broj 3 je na engleskom. Tu se nalazi datum otprilike na trećini stranice, 3. novembar 1998. godine. Tu piše: "Postoji plan da se kidnapuje jedna Srpkinja ali mora da se pita OVK pre nego što se ta akcija izvede." I dalje se kaže: "Da li ćete ikada pustiti tu Srpkinju? Da li ona dolazi zato što hoće ili dolazi silom? Koliko je stara? Da li su se oni predstavili kao ljudi koje je OVK ovlasila?" Da li vi tvrdite da ne znate ništa o tome o čemu se ovde govori?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: A šta vi mislite, gospodine tužioče, da sve što se događa na Kosovu/Kosovë, da ja o tome sve znam? Ovakve su stvari obavljale

obaveštajne službe... a vi sada mene pretvarate u komandanta obaveštajnih službi, u komandanta OVK, u sve moguće. Nemam predstavu ko je napravio ovu belešku. Pogledajte datum. To je 3. novembar 1998. godine, dok se masakr, po vama, dogodio u julu mesecu. Ja nemam predstavu o stvarima koje vi ovde pominjete. Ja lično ništa ne znam o tome.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, vi ste pričali o kolaboracionistima. Ništa niste govorili o srpskim civilima. Vi se slažete sa mnom, zar ne, da nema opravdanja za kidnapovanje, zatvaranje, maltretiranje, torture ili ubijanje civila za vreme ratnog stanja? Vi se slažete sa mnom oko toga, bilo da su srpski civili u pitanju ili bilo koji civili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Potpuno se slažem i ne samo to... ali, časni Sude, pogledajte moju biografiju. Od trenutka kada sam postao komandant brigade, ne možete da nađete nijedan slučaj da je neki civil... Srbin ili Albanac kidnapovan, maltretiran ili mučen u vreme dok sam ja bio komandant brigade. I imate i primer kako sam se ja ponašao prema Srbima. Imate primer onog novinara *Tanjuga*. Vi ovde pokušavate da pokažete kako se to sistematski događalo. Recite mi jedan primer gde sam ja napao srpsku kuću ili sprovodio nasilje nad srpskim kućama. Uvek sam pokušavao da ne dozvolim da se takve stvari događaju.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Preći ćemo na taj predmet za koji trenutak, gospodine Limaj. Konačno, poslednju stavku je... to je na vašoj 5. stranici, a na našoj 3. stranici... "Qerim Hamiti, predavač na Rudarskom fakultetu...

TUŽILAC WHITING: Izvinjavam se prevodiocima i transkriberima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: "Razgovarao sam s njim o kolaboracionistima, o neprijateljima na našem fakultetu. Qerim je neko ko je puno pomogao OVK i u njega imaju potpuno poverenje kada je reč o špijuniranju Albanaca koji sarađuju sa neprijateljem." Dakle, ovo zvuči kao sasvim drugačiji tip kolaboracije od onog tipa koji ste vi definisali tokom vašeg svedočenja. Da li se slažete sa mnom, gospodine Limaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ponovio bih da su to različite okolnosti. Svaka jedinica želela je da ima više informacija o tome šta se događa. Što se tiče kolaboracionista, rekao sam vam kakav je moj stav. Ovo je samo rezime raznih informacija, primera informacija. Pogledajte ovde, gospodine tužioče, kaže se "fakultet", a to je u Prištini/Prishtinë. Nije bilo nijednog drugog fakulteta osim prištinskog. Dakle, tu se radi o događajima u Prištini/Prishtinë. Naravno, svako je želeo da ima što više informacija ali ja ne znam ko je tražio te informacije. To nije bio deo mog posla. Ja se time nisam bavio. A daću vam i konkretan primer. Bilo je Srba koji su nama davali informacije. Jedan general, Srbin, koji je bio član Glavnog štaba Srpske vojske i koga je Milošević otpustio nakon sukoba u Hrvatskoj i Bosni, bio je nezadovoljan Miloševićevim režimom, pa je stupio u kontakt sa Albancima u inostranstvu i pružao im informacije. I sasvim slučajno, pošto članovi Glavnog štaba nisu mogli da stupe u kontakt s njim, on je pokušao da stupi u kontakt sa mnom. Jashar Salihu je bio taj koji mi je rekao da on (general) želi da dođe i da se sastane sa mnom. Mi smo imali taj sastanak, gospodine tužioče, u Šalji/Shalë. On je došao uveče, dao mi je neka dokumenta. Sastanak je trajao

oko 20 minuta i onda je on otišao. Ja sam dao ta dokumenta Glavnom štabu. Takve stvari su se dešavale na obe strane. I kasnije je taj dokument bio poznat pod nazivom *Potkovicica*, ali ja u to vreme nisam znao na šta se odnosilo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, vi znate da je 12. jula 1998. godine u onom intervjuu koji smo ranije gledali, koji je Jakup Krasniqi dao iz Klečke/Klečkë... Sećate se tog intervjuja koji smo pogledali ovde, od 12. jula 1998. godine? Vi ste...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Fotografija sa Shukrijem i sa još nekim...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Tačno. To je u dokaznim predmetima Tužilaštva brojevi P48 i P49. Da li se sećate – mogu da vam ponovo pokažem to ako želite – ali da li se sećate da je Jakup Krasniqi rekao...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Molio bih da pogledam taj intervju, gospodine tužioče, kako bih znao o kom intervjuu govorite.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Svakako.

TUŽILAC WHITING: Molim da se svedoku da dokazni predmet Tužilaštva broj P49, u velikom formatu. Imamo veliki format. Dokument na engleskom jeziku nosi oznaku ERN U003-8589 a na albanskom jeziku nosi oznaku ERN U008-1606.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li imate tu stranicu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Imam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Pogledajte sada treći stubac. Pitanje koje je postavljeno gospodinu Krasniqiju glasi: "Međunarodna zajednica je kritikovala kršenje ljudskih prava i kidnapovanje srpskih i crnogorskih civila. Šta možete o tome da kažete?" Da li vidite to pitanje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A gospodin Krasniqi odgovora: "To..."

TUŽILAC WHITING: Mislim da je to na sistemu *Sanction*. Da li je?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: "Čini se zaista smešnim da se izjednačavaju operacije OVK sa onim operacijama srpskih okupatora koji su zaista ozloglašeni širom sveta. U ovom trenutku čini mi se da međunarodna zajednica ne poštuje svoje konvencije u tom pogledu, počev od Povelje Ujedinjenih nacija, jer OVK nije nikada kidnapovala civile ili jeste samo ako su bili u službi vojske i policije i koji su naneli veliku štetu albanskom narodu i albanskoj stvari. Bilo je slučajeva gde su oni bili kidnapovani. Međutim, u tim slučajevima oni su predavani međunarodnim organizacijama, naravno, ukoliko su bili nevini. Kao prvo, sve Srpske snage, bilo da se radi o policiji, vojsci ili naoružanim civilima, svi su oni naši neprijatelji." I onda se nastavlja dalje: "Od početka mi smo imali svoja interna pravila za naše operacije. Ta pravila su jasno predviđala da OVK priznaje Ženevske konvencije kojima se reguliše vođenje rata. Čak iako nam nije

bila pružena prilika da budemo potpisnici tih konvencija, mi smo ih poštovali. Mi ne kidnapujemo ljude. Čak i ako su neki ljudi patili, to su više bili albanski kolaboracionisti nego srpski civili. Mi se ne bavimo civilima. I one koje zarobljavamo kao ratne zarobljenike, mi ih vraćamo." A ovo je rečenica za koju sam posebno zainteresovan i postaviću vam neka pitanja o tome: "Pre nekoliko dana mi smo predali nekoliko Srba poreklom iz Hrvatske Međunarodnom Crvenom krstu. One koje smo kidnapovali prethodno su objavljeni na listi... ali mi se, u osnovi, ne ponašamo kao Srbija." Gospodine Limaj, ta dva Srbina koja on spominje, to se odnosi Bakrača [otac Vojko i sin Ivan]? Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moglo bi biti. Moglo bi da se radi o njima. Međutim, ovde se ne precizira ko su, ali moglo bi se odnositi na njih, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi znate da su oni kidnapovani u Crnojgorsku/Carralevę 30. juna 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne znam odakle su kidnapovani i takođe ne znam ni gde su upućeni.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ne znate da su odvedeni u Lapušnik/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče, ne znam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodin Krasniqi... vi niste nikada razgovarali sa gospodinom Krasniqijem o toj dvojici Srba, šta se s njima dogodilo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: To se događalo u vreme kada ste se vi redovno viđali sa Jakupom Krasniqijem?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naravno da smo se sastajali. Ali bilo je mnogo drugih stvari o kojima smo razgovarali a to nije bilo u mom području i pod mojom odgovornošću. Možda je on smatrao da ja nisam s tim upoznat, pa nije o tome sa mnom razgovarao. I on nije, u stvari, imao obavezu sa mnom da o tome razgovara. Bilo je toliko mnogo problema u to vreme o kojima smo morali da raspravljamo sa gospodinom Krasniqijem, ali nismo nikada o tome razgovarali.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Nikad niste saznali da su kidnapovani u Crnojgorsku/Carralevę i da su odvedeni u Lapušnik/Llapushnik i da su tamo bili zatočeni otprilike nedelju dana?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče. Čuo sam za to samo ovde od vas. Nisam nikad čuo o tome. Čak ni u medijima. Nismo imali novine u to vreme. Vrlo retko smo dobijali neke novine a pisalo je o sledećem, o ljudima odvedenim u Lapušnik/Llapushnik ili van Lapušnika/Llapushnik. Srpske novine su govorile o tim terorističkim akcijama Albanaca i o kidnapovanjima, ali nisam nikada čuo za ovaj slučaj.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U stvari, vi ste bili u Lapušniku/Llapushnik dok su oni bili tamo i vi ste učestvovali u njihovom puštanju na slobodu. Zar to nije tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče. Ja sam govorio o svojim aktivnostima. Vi pokušavate da me smestite u Lapušnik/Llapushnik sve vreme, ali to nije

istina. Vi možete da kažete šta god želite ali postoji samo jedna istina, a to je da ja nikada u svom životu nisam imao udela u takvim logorima i to je moja istina, gospodine tužioče.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, kada su Bakrači kidnapovani, kidnapovani su sa još dvojicom ljudi koji su se zvali Stamen Genov i Đorđe Ćuk. U Lapušniku/Llapushnik je nađena izjava Stamena Genova i lična karta Đorđa Ćuka kada su snage ušle u Lapušnik/Llapushnik 26. jula 1998. godine. Da li imate bilo kakvo objašnjenje kako su ti dokumenti stigli u Lapušnik/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Možete li argumentovati ili dokazati da su nađeni u Lapušnik/Llapushnik, da su stvarno nađeni u Lapušniku/Llapushnik? Možete li ovde dokazati da su Srbi to našli u Lapušniku/Llapushnik? Srbi su sve držali u svojim rukama. Oni su mogli da rade šta god su želeli. Ja sam pročitao u vašem dokaznom predmetu da je Stamen Genov nađen u Klini/Klinë. To je ono što su vam Srbi rekli, i dokumenti kažu da je nađen u Klini/Klinë. Ne znam. Ne mogu da vam dam nikakva objašnjenja vezano za te stvari. Ne znam šta su Srbi uradili. Mogli su da urade bilo šta. Ne znam da li je to istina ili nije. Međutim, znam šta su Srbi radili. Mi smo imali takva iskustva. Mogu da vam navedem hiljade primera o načinima i metodama kojima su se služili protiv nas.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, imali smo svedočenja u ovom predmetu o trojici ruskih novinara i prevodiocu koji su zaustavljeni u Lapušniku/Llapushnik 20. jula 1998. godine. Da li se sećate tog svedočenja? I oni su bili sa Shabanom Hotijem.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, sećam ih se, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vi ste u to vreme čuli za to, zar ne? Znali ste o... znali ste da se to dogodilo u to vreme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, želim da objasnim događaje kako su se odvijali...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...18., 19. i 20. jula.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Molim vas, da li možete da odgovorite na pitanje. Da li ste saznali o tim ljudima... tim novinarima koji su bili zaustavljeni i o Shabanu Hotiju, 20. jula 1998. godine ili neposredno iza toga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine tužioče, nisam znao. I to je razlog zašto pokušavam da objasnim kako se taj događaj odvijao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A kada ste prvi put saznali za to?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Čuo sam o tom slučaju... mislim da je njegova ćerka u Prištini/Prishtinë, u Ministarstvu odbrane. Ne sećam se imena. On je bio profesor na Univerzitetu. A kako ih je bilo svega nekoliko, bili su poznati. I neko iz njegove porodice je došao i raspitivao se o njemu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj...

TUŽILAC WHITING: Molim vas, da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA PARKER: Molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Želeli ste da objasnite_

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, gospodine tužioče. U to vreme, časni Sude, nakon što su ljudi napustili Kosovo/Kosovë i ponovo se vraćali, mnogo ljudi je nestalo. I članovi njihovih porodica dolazili su u razne institucije i razna tela da saznaju nešto o njima. Takođe su dolazili i u Ministarstvo odbrane. Govorili su – izgubili smo tu i tu osobu, ne znamo gde je, da li vi znate bilo šta o njoj? I ja sam im govorio, kao što sam mnogima rekao: "Ne znamo. Obratite se Međunarodnom Crvenom krstu, idite u druge organizacije, možda oni znaju više. Ili možda možete da odete u Glavni štab, jer možda oni znaju više, posebno komandanti zona mogli bi znati više o tim slučajevima."

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, vi ste...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ali sećam se ovoga slučaja, jer je bilo tamo pomenuto da je on bio profesor. Zato se toga sećam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I dakle... samo da pojasnimo, vaš iskaz je sledeći: nakon rata neko iz porodice došao je da se raspita... da vas pita za tu osobu. Da li je to tačno? Samo da bude jasan vaš iskaz. To je bilo posle rata...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da. Bilo je odmah posle rata, mislim 1999. godine ili možda 2000. godine. U svakom slučaju, ili 1999. ili 2000. godine, posle rata.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, neću više da vas pitam o drugim žrtvama koje se spominju u optužnici, zato što je vaš stav da nije postojao logor, da nije bilo zlostavljanja, ni mučenja, ni ubistava. Dakle, idem dalje na druge teme. Sada ću da pređem...

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, izvinjavam se...

OPTUŽENI LIMAJ: Ne.

TUŽILAC WHITING: Oprostite...

ADVOKAT MANSFIELD: Oprostite...

SUDIJA PARKER: Gospodine Whiting, vi sada tvrdite ono što ne verujem da sam do sada shvatio iz svedočenja. Da li je to i vaša poenta, gospodine...?

ADVOKAT MANSFIELD: Hvala vam, jeste.

TUŽILAC WHITING: Preformulisacu to.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vaš stav je da nije postojao logor u Lapušniku/Llapushnik u junu i julu mesecu 1998. godine, prema tome da nije tamo bilo lošeg postupanja prema zatvorenicima, nije bilo tortura zatvorenika i da nije bilo ubistava u Lapušniku/Llapushnik. To je vaš stav. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Jako mi je žao zbog toga što mi imputirate. Ne mislim da je pobjeda samo nekoga osuditi. Pobjeda je takođe dokazati da je neko nevin, gospodine tužioče. Časni Sude, bio sam šokiran ovim što sam čuo. Nikad nisam video, nikad nisam čuo, nikad nisam učestvovao u takvim stvarima. To je moj odgovor gospodine tužioče, i nemam drugih odgovora za vas.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Upravo iz tog razloga neću vas pitati o drugim žrtvama iz ovog predmeta.

TUŽILAC WHITING: Ja imam još pitanja, ali sada je skoro 17.20 časova i mislim da je prikladno vreme za pauzu_

SUDIJA PARKER: Nastavićemo u 17.40 časova.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Nicholls.

TUŽILAC NICHOLLS: Hvala, Časni Sude. Pokušacu da budem kratak. U svom podnesku od 23. maja Odbrana je predala, mislim da i časni Sud to ima, listu dokaznih predmeta, dodatnih dokaznih predmeta za Fatmira Limaja. Jedino o čemu bih sada želeo da govorim je razgovor koji je obavila kancelarija Tužilaštva sa gospodinom Thačijem. I dozvolite mi da objasnim pozadinu tog razgovora, pre nego što nastavim. 5. maja 2004. godine pokušali smo da snimimo taj intervju, ali nažalost oprema je bila neispravna i nije došlo do snimanja. Zbog toga su bitni elementi pitanja i odgovori zapisani. Nakon toga je održan jedan sastanak sa gospodinom Thačijem. On je uneo izmene, koje su navedene u kurzivu i nakon toga su sve strane u postupku potpisale novi modifikovani transkript ili izjavu, kao rezultat intervjuja i potpisano je potvrdom koja je slična potvrdama uobičajenih izjava svedoka koje se daju kancelariji Tužilaštva. Odbrana je u jednom trenutku saznala da je taj intervju održan. 29. maja 2004. godine zatražila je jedan primerak teksta. To nije obelodanjeno sve do 15. aprila ove godine. To je bio naš propust. Mislim da je Odbrana neposredno nakon 15. aprila ponovo zatražila taj tekst. Na šta smo mi odgovorili da smo ga već dali ali ga zapravo nismo bili dali. Dakle, pogrešili smo. Ulažem prigovor na usvajanje ove izjave kao dokaznog predmeta preko svedoka Boba Churchera ili bilo kog drugog svedoka, u stvari, zato što se radi o izjavi koju je dao svedok za koga se očekivalo da će svedočiti. To je svedočenje koje je unapred pripremljeno za suđenje. Postoje tri načina svedočenje svedoka: (1) može da dođe pred Pretresno veće - *viva voce*, (2) po *Pravilu 92bis* ili (3) po *Pravilu 89 (F)*, pod izvesnim

okolnostima. Podelio sam vam odluku koja je doneta u *Predmetu Milošević* 30. septembra 2003. godine ili će biti podeljena sada, a koja se poziva na odluku Žalbenog veća od 7. juna u *Predmetu Galić*. Nisam podelio odluku Žalbenog veća u *Predmetu Galić*, zato što se suština sadrži u odluci u *Predmetu Milošević*. U toj odluci u *Predmetu Galić*, u paragrafu broj 31, koji se nekoliko puta navodi u odluci po *Predmetu Milošević* kaže se sledeće: "Ne može se omogućiti stranci u postupku da unese u spis pismenu izjavu koju je istražiocu kancelarije Tužilaštva dao svedok za koga se očekuje da će doći da svedoči, prema *Pravilu 89 (C)* da bi se izbegla primena *Pravila 92bis*." I nastavlja se: "U skladu sa tim, *Pravilo 92bis* je *lex specialis* za one izjave budućeg svedoka i transkripte koji izlaze iz okvira *lex generalis* *Pravila 89 (C)*. Ali *Pravilo 92bis* ne može da se primeni na materijal iz druge ruke, koji nije pripremljen u svrhu sudskog postupka." Ova izjava je bila pripremljena radi korišćenja pred sudom. Ovo nije iz oblasti svedočenja iz druge ruke, koje može da se uvrsti po *Pravilu 89(C)* ili na neki drugi način. Intervju sa Thačijem u potpunosti ulazi u okvir odluke u *Predmetu Galić*. Reč je o rekonstruisanom transkriptu izjave svedoka za koga se očekivalo da će se koristiti u postupku pred Sudom. Jedina razlika je što oni žele to da uvedu u spis preko veštaka, a ne preko istražioca. Rekao sam da Milošević sledi Galića, i upućujem Pretresno veće i zastupnike Odbrane na paragrafe 9, 12, 13 i 18 i na obrazloženje. Ukratko, Pretresno veće u *Predmetu Milošević* potvrđuje valjanost pristupa u *Predmetu Galić* ali smatra da u skladu sa *Pravilom 89 (F)* izjava koja nije strogo u skladu sa *Pravilom 92bis*, može biti usvojena ako se zadovolje tri kriterijuma: ako je svedok prisutan pred Pretresnim većem, ako je dostupan za unakrsno ispitivanje i ispitivanje od strane sudija, i ako potvrđuje da izjava tačno odražava njegovu ili njenu izjavu o tome šta će ona ili on reći ukoliko budu ispitivani." I oni ukazuju na paragraf broj 18 da u tom slučaju može biti podneta pismena izjava svedoka, iako to nije potpuno u skladu sa *Pravilom 92bis*, jer nije bio predložen tokom *viva voce* svedočenja.

Dakle, gospodin Thači nije svedok Tužilaštva i mi ga nismo pozvali. Koliko je meni poznato, Odbrana nema nameru da ga pozove. Tako da nema načina da izjava bude uvedena u spis bilo po *Pravili 92bis*, ili preko *Pravila 89 (F)*. Želim da kažem da mi imamo velike rezerve u vezi te izjave. Njeni delovi su u suprotnosti sa nedavnim svedočenjem gospodina Limaja. Naročito, gospodin Thači...

SUDIJA PARKER: Ne znam da li bi bilo od pomoći Pretresnom veću da čuje vaše mišljenje o...

TUŽILAC NICHOLLS: Hvala. Poslednja tačka o kojoj želim da govorim jeste da iako je do obelodanjivanja Odbrani došlo kasno, gospodin Thači u svojoj izjavi – bilo da je to tačno ili ne – u paragrafu broj 32 kaže: "Reč je o istoj informaciji koju sam dao Odbrani Fatmira Limaja." Dakle, Odbrana je, prema njegovim rečima, bila u kontaktu sa svedokom. Ova izjava i ideja da se ona uvede preko veštaka, rekao bih da je ovde reč, o pokušaju da se zaobiđe sudska praksa ovog Suda. Dakle, radi se o specifičnoj kategoriji svedočenja iz druge ruke. Izjava svedoka ili transkript pripremljen za sudski postupak, ne mogu se uvesti preko drugih svedoka, osim ako ne postoji mogućnost unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Nicholls. Izvolite, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Da li bih mogao odmah da kažem, s obzirom na materijal koji Tužilaštvo gotovo bez razlike želi da progura kroz ostale svedoke, bilo da se radi o televizijskom programu ili bilo čemu, nalazim da je donekle ironično da je napravljena ova opservacija, to je navodno pokušaj da se nešto uvede na mala vrata.

SUDIJA PARKER: Da li kažete da se cipela nalazi na drugoj nozi, zar ne?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, mala vrata su široko u ovom trenutku otvorena u odnosu na ono što se dogodilo. Međutim, ovo nije pokušaj da se to uradi. Mogu li ja da ukažem šta je ovo i kakav ovo ima status u odnosu na našu poziciju. Želim da proverim, časni Sude, da li ste dobili dodatni dokument koji smo dobili od samog svedoka veštaka i gde se ukratko objašnjava zbog čega želimo da se to uvede u spis. Ako Pretresno veće nije dobilo, pričekaćemo. Radi se o vrlo kratkom dokumentu i mogu vam objašnjavati dok se upoznajete sa sadržajem.

SUDIJA PARKER: Bar jedan sudija je imao priliku da ga pogleda, ali ja svakako nisam.

ADVOKAT MANSFIELD: Samo da vam predstavim o čemu se radi i videćete... ima samo tri paragrafa koja su zaista... stav je sledeći... Neću da ulazim u ono što je krenulo pogrešno u ovoj fazi. Činjenica je: što se tiče Odbrane Limaja, mi smo zabrinuti, jer nismo dobili bilo izjavu, bilo intervju ove konkretne osobe, Hashima Thačija. Nismo imali ništa slično beleškama ili bilo šta drugo od intervjua koji je Tužilaštvo napravilo. Šta god on može da kaže da misli da je učinio u prošlosti, mi to nismo imali. Ali smo znali, zato što je to rekao nekom predstavniku Odbrane, kada je odbio razgovor... službeni razgovor sa nama jer je on već imao jedan razgovor sa Tužilaštvom. I zbog toga smo mu se obratili pre godinu dana. I onda nam je on rekao da sve što ima da kaže, da je već rekao Tužilaštvu. Dakle, zatražili smo da nam se to dostavi, i kao što znate, došlo je do kašnjenja. To je već navedeno. Zapravo, stvari stoje ovako: u to vreme gospodin Churcher je radio na svom izveštaju i nije imao na raspolaganju beleške ovog konkretnog intervjua. I dobili smo ga tek nakon što je završeno izvođenje dokaza Tužilaštva a predmet je završen 13. aprila. A taj komplet beleški obelodanjen je 15. aprila. U to vreme naš tim je bio na Kosovu/Kosovë a izveštaj gospodina Churchera je završen dan nakon što su se vratili sa Kosova/Kosovë. I tek nakon toga – i on to precizira, gospodin Churcher to precizira u ovoj kratkoj izjavi - je upućen na taj intervju sa Thačijem. Objasniću vam zašto je to važno, kao što je Churcher i naveo u poslednja tri paragrafa, da materijal u beleškama tog intervjua u celini potvrđuje zaključke do kojih je on došao na osnovu drugih dokumenata. I to je, dakle, važno kad imamo nekoga ko je bio na položaju Hashima Thačija, dakle njegovo ime se vrlo često spominjalo ovde u raspravi i vrlo vam je dobro poznat njegov položaj, časni Sude. On je od početka imao važnu ulogu u Glavnom štabu, on je jedno od imena koja se neprekidno pominje i koje neprekidno spominju svi svedoci u ovom predmetu, i to je značajno i važno u smislu pružanja materijalnih informacija na kojima ovaj veštak može da zasniva svoje mišljenje i zapažanja. Drugim rečima, upoređiću to na ovaj nači. Pretpostavimo da je Hashim Thači, umesto što je imao intervju sa Tužilaštvom, kao što je imao, da je on sva svoja opažanja napisao u knjizi, mi bismo u tom slučaju imali potpuno pravo da zatražimo od veštaka da

pogleda knjigu na isti način na koji se od vas očekuje da pogledate izveštaj *Human Rights Watcha* i druge knjige koje su vezane za odgovarajući period na Kosovu/Kosovë 1998. – 1999. godine. Naravno, pitanje bi bilo koja će se težina pridati onome što stoji u knjizi ili nečemu što je rečeno u intervjuu. I časne sudje su dobro upoznate i veoma iskusne u pravljenju procene ovog materijala u dužoj perspektivi. To je kao da smo ovog prepodneva bili počašćeni razgovorom sa nekim ko nije svedok, a unaksrno ispitivanje se u stvari zasnivalo na tome. To nije tačno... i onda predlozi dolaze iz onoga što se vidi na televizijskom ekranu. Ne ulažem prigovor posebno na to, s obzirom, na razmere materijala koji je sudu dostupan. Dakle, ovaj materijal na ovaj način, može da se kaže, može biti uvršten u spis pod ovim pravilima bez narušavanja bilo čega i bez kršenja sudske prakse, dakle kao što je odlučivano u drugim predmetima. Drugim rečima, mi nipošto ne pokušavamo nešto da uvedemo na mala vrata. To apsolutno nije cilj zbog toga što veštaku mora da se omogući da zasniva svoje zaključke na velikom broju dokumenata. Došao sam do ovih zaključaka mnogo pre nego što sam uopšte video ovaj razgovor i taj razgovor potvrđuje, a te osobine koje su potvrđene su date u dodatnoj izjavi i ako je potrebno da vas uputim na paragrafe u razgovoru sa Tačijem, koje podržavaju ova mišljenja, naravno da sam potpuno spreman da to učinim, ako je potrebno. Mi kažemo, dakle, da načini na koji će neki postupak ići, koji je ovo popodne bio ovde opisan, iz materijala koji vam mogu biti predočeni, ne ograničava postupak na način na koji je ovde bilo naznačeno. Drugim rečima, bila su tri načina: *viva voce*, po *Pravilu 92bis* i po *Pravilu 89 (F)*. Dakle, u stvari, mi želimo da kažemo da to nije restriktivno na taj način. Prva poenta koju bismo napravili i ja ću to učiniti vrlo brzo, jeste da je *Pravilo 92 bis*, u stvari, zasnovano na faktorima koji prethode garancijama i ostalim uslovima koji su dalje definisani. U osnovi, Pretresno veće može da usvoji čitav ili deo svedočenja svedoka... međutim, on nije svedok Tužilaštva jer ga Tužilaštvo nije pozvalo, da pojasnim, jer smo se očigledno već bavili ovim, a nije ni svedok Odbrane. Dakle, ovo nije svedočenje svedoka u formi pisane izjave umesto usmenog svedočenja. To nije poenta. Nije u tome stvar. To nije bilo ponuđeno niti primljeno, koju god reč želite da upotrebite, u tom kontekstu. *Pravilo 92bis*, dakle, nije uključeno. Ja uvažavam da vlasti ovde kažu da je u pitanju zabranjeni deo. Drugim rečima, ako se koristi, onda može samo u okviru *Pravila 92bis* da bi se izjava prihvatila. Ali ako se ne koristi, onda se moramo vratiti u svom podnesku na osnovno, opšte pravilo ili *lex generalis*, naime *Pravilo 89*. *Pravilo 89*, gledajući na drugi način na koji je Tužilaštvo ukazalo, nije limitirano *Pravilom 89 (F)*, zbog toga... i naravno u odluci u *Predmetu Galić* se o tome diskutovalo; već postoji i *Pravilo 89 (C)*, koji, kao što je formulisano, nema ograničenja: "Pretresno veće može da prihvati bilo koji relevantan dokaz ako smatra da ima dokaznu vrednost." A kao što znamo, dokazna vrednost se u prvom redu odnosi na relevantnost – ovo se podrazumeva i bez da se kaže, jer je ovo raniji deo tog pravila, o čemu se govori u prethodnim delovima prava – i jasno je da se mora videti na koji način su elementi prikupljeni. I ovde nema nikakve sumnje o tome, jer se radi o elementima koji dolaze od Tužilaštva, koje je ono samo pribavilo u toku svoje istrage. I jasno je da treba samo pogledati u neki od sadržaja da bi se izvagalo da li ovo kao takvo ima ili nema definitivnu ili izvesnu vrednost. I niko zato ne kaže da mora da ima dokaznu vrednost sve vreme. I naravno, u nekim slučajevima ono što je Tužilaštvo zahtevalo od Suda jeste da se isto tako postupi u odnosu na neke svedoke i da se kaže: "Pa, nešto od ovoga što kažu je istina, a nešto što kažu nije istina." Isto se odnosi i na ovo. Neki od ove gospode su

možda rekli Tužilaštvu istinu a neki su možda lagali. Ali to nije poenta. Ovde postoji dokazna vrednost i mi kažemo da postoji delimična dokazna vrednost kada se slučajno desi da se podudara sa veštakom, odnosno kada se dođe do nezavisnog stava na osnovu uvida u druge dokumente. Dakle, to je svrha ovoga. I kažemo da nije tako kao da nije inicirano ili se ne inicira samim *Pravilom 92bis*. Kažemo da to spada pod *Pravilo 89(C)* da imate tu diskreciju da dozvolite u ovom kontekstu ekspertu da pogleda ovakav jedan dokument. Dakle, tako to vidimo.

SUDIJA PARKER: Pre nego što sednete, gospodine Mansfield, da li onda treba da zaključimo da vi to nudite očekujući da će svedok biti pozvan u sudnicu ili nemate nameru da se pozove gospodin Thači?

ADVOKAT MANSFIELD: Da budem sasvim jasan: on nije na našoj listi. Nemamo nameru da ga zovemo. I takođe želim da kažem sasvim jasno da nemam nikakav njegov intervju ili izjavu.

SUDIJA PARKER: Dakle da li treba sa shvatimo da je svrha što vi to nudite kako bi se utvrdilo istinito činjenično stanje?

ADVOKAT MANSFIELD: Ne u potpunosti, ne.

SUDIJA PARKER: Pa, nisam siguran šta reč "u potpunosti" znači ovde.

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, očigledno. Da bismo ovo u potpunosti ispunili, morali bismo da ga pozovemo. To uvažavam.

SUDIJA PARKER: Pa onda, vi kažete...

ADVOKAT MANSFIELD: Dakle...

SUDIJA PARKER: ...da ovo važi kao podrška mišljenju veštaka...

ADVOKAT MANSFIELD: Zbog toga...

SUDIJA PARKER: ...ako sadržaji nisu utvrđeni?

ADVOKAT MANSFIELD: Isto kao što važi za televizijski intervju koji je pokazan gospodinu Limaju danas popodne.

SUDIJA PARKER: Bojim se da postoje neki skokovi u logici ovde.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, ima ih nekoliko, da. Poenta je ovo: ako će to biti od pomoći – što i jeste, a to je bilo i sa organizacijom *Human Rights Watch* i nizom drugih primera – taj materijal može biti predodčen ovom Sudu iako ne dolazi direktno od bilo kog svedoka, ali je materijal koji se bavi sukobom – to ću sada staviti pod navodnike, jer to je predmet o kome će govoriti naš sledeći svedok – ali to je relevantno za sukob i pisano je

o konfliktu i postoje brojni razgovori koje je Tužilaštvo predočilo, ne samo gospodinu Limaju, već i brojnim drugim ljudima koji nisu svedoci. Dakle, na osnovu čega se to predočava? To se predočava ne da bi se nužno dokazala sva istina, jer da bi to uradili, morali bi da pozovu sve zainteresovane ljude a oni nijednog nisu pozvali, a mi nismo uložili prigovor. To bi moglo da bude pitanje koju težinu biste vi dali materijalu koji dolazi preko televizijskog intervjua ili preko knjige, a da ne znate ni ko je autor. Dakle, imali smo primer knjige koja je predočena gospodinu Limaju, ona nije uvrštavana u spis. I ako dođe do toga, ja neću da kažem da ovaj intervju... izvinjavam se, i ove beleške treba da budu uvrštene u spis. Ali tražim da mi se omogući da pokažem da ovaj veštak, nakon što je došao do svojih zaključaka, može da kaže: "Ne samo da sam došao do svojih zaključaka, već kada sam pogledao taj razgovor koji je napravilo Tužilaštvo, sa osobom koja je od suštinske važnosti za događaje na Kosovu/Kosovë tokom tog vremenskog perioda a čak i danas, ja smatram da to veoma potkrepljuje izvesne delove." I onda bi, naravno, na vama, časni Sude, bilo da odlučite da li ti izvesni delovi, ne očigledno svi, a vi ćete ih, naravno, pogledati i videti da li ti konkretni delovi koje je on uzeo da bili potkrepljeni od drugih ljudi i drugih materijala koje je video... i onda ćete pridodati tome izvesnu težinu. Zbog te širine sam upotrebio reči "ne u potpunosti"... ovo daje izvesnu težinu materijalu koji sledi i zato se moraju zajedno posmatrati. Dakle, ovo je nešto s čim ste upoznati da se radi. Ali da bude sasvim jasno, ja neću da kažem da se to može smatrati kao potpunim dokazom ili potpunom istinom. Ovim se ne postiže više nego što može da se postigne jednim intervjuom...

SUDIJA PARKER: Postavlja se pitanje da li se to može smatrati dokazom ili ne?

ADVOKAT MANSFIELD: Pa onda, bojim se, da to isto važi i za televizijski intervju. Ja kažem da je to materijal koji možete da uzmete u obzir i...

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield, više stvari o kojima ste govorili su stvari o kojima se može govoriti tokom unakrsnog ispitivanja svedoka.

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: I mislim da je to nešto potpuno drugačije od onog što vi sada tražite.

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, interesantno... da. Anticipiram nešto, mislim. Ali mogu li da kažem odmah da neki od materijala koje sam spomenuo, u stvari, ne proizilaze iz unakrsnog ispitivanja. Drugim rečima, Tužilaštvo je u svojoj uvodnoj reči reklo da se nije ulazilo u materijale kao što su oni citirani u intervjuima i tako dalje, čak iako su bili dokazani u toj fazi... Pitanje težine došlo je mnogo kasnije. Dakle, u tom smislu iako je to logičan skok, i ja razumem vašu poentu da mnogo toga dolazi iz unakrsnog ispitivanja, ali to nije u potpunosti unakrsno ispitivanje. Neki od ovih materijala dolaze kao deo dokaznog materijala Tužilaštva. Dakle, kada imate ovakve primere, mislim da je primer *Human Rights Watcha* očigledan primer, oni nisu pozvali nikoga ko je, zapravo, sastavio te izveštaje. Ako se sećate, osoba koja je došla bila je urednik tog izveštaja i nije bila u prilici da razgovora sa nekim o onome što tu stoji. Ali od vas su tražili da pogledate izveštaj. Nisam uložio prigovor na to. I to je korektno gledanje na te stvari. I koliku

težinu ćete na kraju tome pridodati i mislim da ste vi to i sami rekli kada je taj svedok svedočio. Tako da ja pravim to poređenje. I razumljivo, mi kažemo da je to stvar o kojoj vi treba da odlučite da li će vam taj materijal biti od pomoći ili ne. Ali da su u pitanju marginalne osobe u ovom predmetu, onda očigledno ne bih čak ni pokušavao. Ali on je osoba od suštinske važnosti [Hashim Thaçi].

SUDIJA PARKER: A koga ni jedna strana nema nameru da pozove?

ADVOKAT MANSFIELD: To je tačno.

SUDIJA PARKER: Pa, uvidećete da je jedina razlika, osim one koju sam pomenuo među stvarima kao što je izveštaj *Human Rights Watcha* i drugih, da nije bilo prigovora za njihovo uvođenje u spis. I nema prigovora ni na uvrštavanje ovog izveštaja.

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: Ili ove izjave?

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: Tako da moramo to da pogledamo.

ADVOKAT MANSFIELD: Ali onda u... da, razumem...

SUDIJA PARKER: Postavlja se pitanje usvajanja.

ADVOKAT MANSFIELD: Da li mogu da kažem...

SUDIJA PARKER: To ne osporava vaš predlog o težini.

ADVOKAT MANSFIELD: Ne. I bez obzira da li ima ili nema prigovora, zapravo nema razlike po pitanju da li je to prihvatljivo ili ne. Zato što, u stvari, da ste i vi lično pokrenuli inicijativu – ne kažem da je trebalo – to jest, da ste pomislili u to vreme: "Oh, ovo nećemo dozvoliti, mogli ste da uskočite i kažete ne, ne".

SUDIJA PARKER: Mogli bismo ovo znatno da skratimo, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: Ako bismo morali da interвениšemo u nedostatku nekih očiglednih kršenja pravila.

ADVOKAT MANSFIELD: Prihvatam ovaj pristup, jer je savršeno razumno da se tako postupi. I zato kažemo da nije postojanje prigovora ono što čini razliku, već to što ste primorani da to pregledate. Ali neću dužiti više od ovoga.

SUDIJA PARKER: Gospodine Guy-Smith, nisam vas preskočio, ali vidim da je gospodin Topolski već skočio na noge.

ADVOKAT TOPOLSKI: Toliko je vremena prošlo od kada ste me poslednji put čuli, tako da mislim da sam vam nedostajao. Želeo bih samo da kažem sledeće: pre nego što ste malopre rekli ono što ste rekli, ja bih hteo da kažem da želim da koristim ovaj materijal u unakrsnom ispitivanju gospodina Churchera. I zbog toga bi moje mišljenje bilo, ukoliko se od mene traži, da ovde treba uzeti razne stvari u obzir pre nego što ja i gospodin Nicholls obavimo unakrsno ispitivanje.

SUDIJA PARKER: Da li se vaš slučaj razlikuje od slučaja klijenta gospodina Mansfielda u bilo kom pogledu na osnovu čega biste mogli da obavite unakrsno ispitivanje?

ADVOKAT TOPOLSKI: Ne, osim ako se razmatranja koja se primenjuju na onoga ko obavlja unakrsno ispitivanje razlikuje u važnim pogledima od onih koji se odnose na onoga ko obavlja glavno ispitivanje, naročito kada se radi o...

SUDIJA PARKER: Shvatate da taj stav nije od univerzalne važnosti?

ADVOKAT TOPOLSKI: Svestan sam toga, ali sigurno je da smo do njega došli u toku ove procedure, cele procedure, ako dozvoljavate, uz uvažavanje, da ovo kažem.

SUDIJA PARKER: Mislite da nismo primili bez rezerve neka od vaših pitanja?

ADVOKAT TOPOLSKI: Ne mislim, časni Sude, da ste bilo koje moje pitanje uzeli sa podozrenjem.

SUDIJA PARKER: Povremeno iza leđa čujem na svoj račun primedbe sa obe strane: zar nije ovo unakrsno ispitivanje sugestivno? A dozvolili smo vam da tako nastavite, gospodine Topolski.

ADVOKAT TOPOLSKI: Ostaviću vas u tom ubeđenju do kraja današnje sednice. Časni Sud je u pravu. I ja sam primetio da ne intervenišete kada sam ja u pitanju, zato što ja uvek poštujem pravila. Ali u drugim slučajevima to nije obavezno tako. Ali, časni Sude, ozbiljno govoreći, predložio bih da pitam gospodina Churchera dve stvari: prvo – da li vam je poznato postojanje ovog materijala?... Tri stvari, tri. Pod dva – da li ste pročitali to? I pod tri, da li se to na neki način odražava na zaključke koje ste izveli...

SUDIJA PARKER: A njegov odgovor će onda biti: dakle, ako je sadržaj tačan, onda je to konzistentno s mojim stavom.

ADVOKAT TOPOLSKI: A vi, časni Sude, dajete takav odgovor, bez obzira koju mu težinu pripisujete. To nije nikakva prepreka, nije embargo za mene da ja to predočim. Ako budemo veoma pažljivi...

SUDIJA PARKER: Ono što vam ovde predstavlja prepreku jeste pitanje da li se optužena lica (kooptuženi) u vašim predmetima mogu po tim tačkama razlikovati?

ADVOKAT TOPOLSKI: Da. Mnogo sigurnije bih se osećao se da je ovde u pitanju, kao u mom pravosudnom sistemu, da jedan optuženi inkriminiše druge optužene. Mnogo sigurnijim. Mi to ne znamo.

ADVOKAT GUY-SMITH: Mi to ne znamo. Nikad se ne zna.

SUDIJA PARKER: Predlažete li da nastavimo, možda nasuprot gospodinu Mansfieldu, da se mnogo ne osvrćemo na tehničke prigovore, ukoliko nisu dobronamerni i da vas pustimo da postavite ta pitanja?

ADVOKAT TOPOLSKI: Da. Hvala vam časni Sude što ste mi omogućili da se izvučem iz ovoga. Odgovor je: da, molim vas. Ali ovo nije regulisano Pravilnikom ovog Suda. Kada se kaže: "Pretrerno veće može prihvatiti bilo kakav relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrednost." tome se može dodati da "Pretrerno veće može prihvatiti bilo kog svedoka, njegovo usmeno svedočenje ukoliko je to u interesu pravde a može to da uradi i u pismenom obliku." Dakle, da li mi interesi pravde omogućavaju da postavim pitanje gospodinu Churcheru - da li su njegovi zaključci izmenjeni ili ojačani, ili ako mi da pogrešan odgovor oslabljen onim što se nalazi u intervjuu gospodina Thačija? I to je razlog zašto sam ja ustao pre nego što časni Sud donese odluku po pitanju zahteva gospodina Nichollsa i odgovora gospodina Whitinga, da jasno stavim do znanja da ću ja predložiti unakrsno ispitivanje. Naravno, ako su vaša pravila protiv gospodina Mansfielda, to onda nije nužno kraj kada sam ja u pitanju, ali pozivam Časni Sud da odredi opseg unakrsnog ispitivanja, ako ga uopšte bude bilo.

SUDIJA PARKER: Gospodine Guy-Smith, vi mu dođete ovde kao neko ko pravi red?

ADVOKAT GUY-SMITH: Divno je biti u toj poziciji. Pre svega, da bude savršeno jasno, a verujem da govorim i u ime gospodina Topolskog kada je o ovome reč, ja nikada nisam dobio nikakve informacije od gospodina Thačija. Nije bilo nikakvog razgovora s njim. Dakle, mislim da svi članovi Odbrane imaju isti stav. I mislim da je ovo važno. Mislim da su vam ponuđena dva potpuno razumna i odgovarajuća metoda kako da razmotrite ove dokaze. Jedan je po *Pravilu 89 (F)*... izvinjavam se, po *Pravilu 89 (C)*, kao relevantan dokaz, a drugi je da to bude u okviru unakrsnog ispitivanja, a isti principi se onda slede.

TUŽILAC WHITING: A treće je predlog gospodina Mansfielda, da to možda ne bude ponuđen da se uvrsti u spis.

ADVOKAT GUY-SMITH: To možda neće biti zatraženo. Ali ja mislim, kako biste vi rekli, ovu stvar smo dobro pretresli i mi smo uvereni da ćete vi doneti odgovarajuću odluku po ovom pitanju i da će ovaj dokaz biti uvršten u spis na osnovu *Pravila 89 (C)* ili na neki drugi način.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodo. Izvolite, gospodine Nicholls.

TUŽILAC NICHOLLS: Biću vrlo kratak, časni Sude. Možda se gospodinu Mansfieldu ne dopada...

SUDIJA PARKER: Pa, potrošili smo već 25 minuta dragocenog vremena za svedoka, siguran sam da sam i ja delimično odgovoran za to.

TUŽILAC NICHOLLS: Možda se gospodinu Mansfieldu ne dopada odluka iz *Predmeta Galić* u paragrafu broj 31, ali on je kompletno izgubio iz vida poentu, da izjave, materijali koji su dobijeni u svrhu sudskog procesa nisu isto što i knjige ili članci iz novina. To su različite stvari. To nije sadržano u *Pravilu 89 (C)*. Ako se nešto nudi da potkrepi, to je onda neophodno da se nudi kao istinit sadržaj, u suprotnom je bez značaja. Ako veštak kaže: "Da, pročitao sam i to je tačno ono što ja kažem, a ono što ja kažem je tačno zato što verujem da je ovo što se ovde kaže tačno." I kao treće, časni Sude, slažem se s vašom poentom... tokom unakrsnog ispitivanja... ovo je ponuđeno da potkrepi, i to je svrha. To je jednostavno, jer imamo više optuženih i nije dopušteno da samo jedan potkrepljuje tokom unakrsnog ispitivanja. To je sve. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield, da li je to sve što imamo za večeras?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, mislim da jeste. Biću veoma kratak. Da jasno kažem, kao i Tužilaštvu, biću izuzetno kratak, pa se bojim...

SUDIJA PARKER: U redu. Želim da ukažem da je u ovom trenutku stav Pretresnog veća da ćemo usvojiti izjavu obeleženu za identifikaciju i dozvoliti vam da ispituje na toj osnovi. Ali sada nije u pitanju dokazivanje istinitosti samog sadržaja. Da. Vaš svedok, gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, molim vas da uvedete gospodina Churchera. Mislim da čeka napolju.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA PARKER: Dobar dan ili dobro veče, gospodine Churcher. Žao mi je što smo vas zadržali. Molim vas da pročitate naglas svečanu izjavu koja se nalazi na kartici pred vama.

SVEDOK CHURCHER: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Molim vas, sedite.

svedok Robert Churcher

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MANSFIELD

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Gospodine Churcher, ja sam ovde preko puta. Molim vas da odgovorite na nekoliko mojih pitanja i zatim možda na par pitanja ostalih. Da li je vaše ime Robert Andrew Churcher?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jeste.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li ste trenutno inspektor za bezbednost a istovremeno i instruktor i politički analitičar?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jesam.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Želim pre nego što počnemo samo ukratko... Vi ste dostavili izveštaj koji Pretresno veće već ima pred sobom. To je nekih tridesetak stranica i za trenutak ću preći na suštinu stvari. Ali pre toga – nadam se da neće biti prigovora – postavio ću vam nekoliko sugestivnih pitanja u vezi vaše biografije, samo jednu ili dve stvari jer je ovde sve napisano detaljno. Ali ono što može da bude važno za ovo Pretresno veće jeste da sazna o vašem iskustvu na Balkanu. Uopšteno da kažem, vi imate preko 30 godina iskustva u pitanjima bezbednosti o kojima ću govoriti detaljnije. To je tačno, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je, gospodine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I ako tako mogu da kažem, polazište možemo da nađemo na stranici... molim vas, pogledajte vrh stranice broj 5.372. Da li imate kopiju svog izveštaja pred sobom? Mislim da bi trebalo da imate?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da nemam.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Važno je da imate isti izveštaj kao i mi. Možda nemate stranicu pred sobom, ali to vam je sigurno poznato. Želim da kažem da ste bili oficir u Britanskoj vojsci 23 godine, i da ste služili u pet operativnih dužnosti u to vreme. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, to je tačno, gospodine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I odlikovani ste ordenom Britanske imperije (Member of the British Empire, MBE) za vaš rad u domenu obaveštajne službe. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je, gospodine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I posle toga, to je posle vaše vojne službe – ponovo ću da rezimiram – između 1993. i 2002. godine, drugim rečima, skoro deset godina, s vremena na vreme radili ste na Balkanu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je takođe tačno, gospodine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I naveli ste više organizacija, neću kroz sve da prođem, ali to su ne samo međunarodne organizacije, poput Ujedinjenih nacija i Evropske unije, već i drugih razni vlada?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, kada je reč o Balkanu, vi ste, u stvari, u više navrata bili na Kosovu/Kosovë, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bio sam. Takođe sam radio tamo.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Kako bi Pretresno veće moglo da vidi na šta ja tačno upućujem, to je onaj deo koji se nalazi u vašem *curriculum vitae* na početku vaše izjave, gde u obliku kućica navodite konkretno iskustvo u konkretnim zemljama, što je paragraf broj 13, konkretna relevantna iskustva u konkretnim zemljama pod naslovom "Kosovo/Kosovë". Ići ću sporije. Izvinjavam se. Moja greška. Dakle, Kosovo/Kosovë u levoj koloni. U periodu od avgusta do septembra 2001. godine, bili ste direktor jedne međunarodne krizne grupe koja se bavila analizom konflikta. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I zatim malo dalje, na toj istoj stranici, vremenski period pre toga, a to je sredina 1993. godine pa do septembra 1999. godine, ponovo navodite zemlje koje ste pokrivali za vreme tog perioda u ime svih organizacija koje ste stavili na desnu stranu: Evropska unija, Vlada Sjedinjenih američkih država, Vlada Velike Britanije i tako dalje, i pokrivali ste: Albaniju, Makedoniju, Kosovo/Kosovë i Bosnu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, neću sada da ulazim u detalje, jer u paragrafu broj 14 jer se u više navrata pominju Bosna, Kosovo/Kosovë, Makedonija i Albanija a vi ste radili u svim tim zemljama?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U okviru toga, da li ste se bavili onim što bi moglo da se nazove oružanim sukobom na Kosovu/Kosovë tokom tih godina?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam. Od 1993. godine kada je od mene zatraženo da odem... prvo je traženo da odem na albansko/kosovsku granicu, od tada počinjem veoma da se interesujem za događaje na Kosovu/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U vezi sa ovim predmetom, kao što vam je možda poznato iz optužnice, bavimo se jednim konkretnim vremenskim periodom...

SUDIJA PARKER: Bojim se, gospodine Mansfield...

ADVOKAT MANSFIELD: Ponovo sam ubrzao...

SUDIJA PARKER: ... da ste ubrzali. Pauza između pitanja i odgovora pomogla bi prevodiocima.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, izvinjavam se.

SUDIJA PARKER: Gospodine Churcher, sve se prevodi na više jezika i zbog toga je neminovno i kašnjenje.

SVEDOK CHURCHER: Da.

ADVOKAT MANSFIELD: Ne brinite. U potpunosti je ovo moja greška, jer ne čujem uvek kada je završen prevod, ali praviću pauze.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, u vezi sa optužnicom ovog predmeta, bavimo se konkretnim vremenskim periodom 1998. godine, grubo rečeno, od aprila do avgusta. Na osnovu materijala koji ste dobili a koji navodite u svom izveštaju i vašeg ličnog iskustva i onoga što ste videli, koje je vaše ukupno viđenje - da li je tokom tog vremenskog perioda postojao oružani sukob?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Moja osnovna misao je da je vrlo teško reći da je to bio oružani sukob u tom periodu, s obzirom da jedna strana nije ispunila uslove za to.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I da li sam u pravu kada kažem da je u vašem izveštaju navedeno koji su to uslovi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Neću vam postavljati pitanja o tome. Želim da pređemo na nešto što se ne pominje u vašem izveštaju, jer u vreme kada ste ga sačinili, niste imali taj materijal, niste imali beleške sa razgovora koji je obavljen sa gospodinom Hashimom Thačijem. Da li znate o kojoj stvari...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, nedavno sam video te beleške.

ADVOKAT MANSFIELD: Ponovo pravim pauzu, kako bi prevodioci bili zadovoljni.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nakon što ste pogledali beleške sa tog razgovora, da li to na neki način menja vaše mišljenje do kog ste već došli?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Te beleške sa razgovora, mada su veoma kratke, zapravo potvrđuju ono što zapravo i kažem u svom izveštaju, da nije bilo koherentnog, odnosno efektivnog lanca komandovanja na početku. Ljudi su jednostavno koordinisali stvari jedni sa drugima. Cela situacija je bila konfuzna i ni na koji način ne možete da se pozovete na saopštenja iz tog vremena koji su, zapravo, bili izdavani u čisto propagandne svrhe.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Recite nam nešto o poziciji Glavnog štaba?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Glavni štab nije bio vojna organizacija na način kako bi moglo da se shvati na osnovu njegovog naziva. To je bio skup ljudi koji su se u različitim trenucima u različitim mestima sretali i koji su nameravali da daju neko političko uputstvo stvarima. Ali to, zapravo, nije bilo vojno komandovanje.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I vi možete da nam navedete u tim beleškama koji paragrafi tačno podržavaju tu vašu argumentaciju, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Hvala. Nemam više pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Mansfield. Izvolite, gospodine Guy-Smith.

ADVOKAT GUY-SMITH: Nemam pitanja, časni Sude.

ADVOKAT TOPOLSKI: Nemam ni ja.

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Nicholls.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NICHOLLS

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dobro večer, gospodine Churcher.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Dobro večer, gospodine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala vam što ste došli. Koliko sam razumeo morate sutra da otputujete?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li možete ukratko da mi kažete kakve su danas vaše dužnosti u Avganistanu? Šta tamo radite?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Radim na jednom projektu koji podržava Britanska vlada u vezi državne uprave u Avganistanu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je polje rada. Možete li da mi kažete nešto više, šta zapravo vi radite u tom projektu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja sam, zapravo, u Kabulu. Radim na izgradnji vladinog sektora, koji je... kako bi dovelo do poboljšanja uprave u Avganistanu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I o tome govorite delimično i u svom *curriculum vitae*, mislim da na petoj stranici to zovete "post-konfliktna okruženja"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I proveli ste puno vremena – gospodin Mansfield vas je proveo kroz to – radeći na terenu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je, generalno govoreći, to je zahtevan, težak posao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Generalno govoreći, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To nije isto kao kancelarijski posao od 9.00 do 17.00 časova i svaki vikend slobodan?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, to je posao koji vam oduzima sve vreme.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Govorili ste veoma kratko o vremenu od 1993. godine, od 1993. do 1995. godine, mislim da je to u vašem *curriculum vitae* na petoj stranici gde se kaže da ste bili u Albaniji i u Bosni. To je bilo kada ste radili za Evropsku posmatračku misiju. To je tačno, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li možete da mi samo kažete od 1993. godine – trebalo bi da usporim – do januara 1998. godine koliko ste, zapravo, vremena bili stacionirani na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Između... na Kosovu/Kosovë?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da, na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam uopšte bio.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Niste uopšte bili?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Niko nije u to vreme bio stacioniran na Kosovu/Kosovë. Nije bilo moguće u to vreme boraviti na Kosovu/Kosovë. To je bio razlog što smo bili na granici i pratili.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Znam da morate brzo da idete. Zato je najbolje da pokušate samo da odgovorite na moja pitanja. Ako mi budu potrebna pojašnjenja, pitaću vas. Odgovorili ste na moje pitanje u potpunosti kada ste rekli da uopšte niste bili tamo. Ali hvala vam na daljem objašnjenju. Koliko vremena ste tada bili u Albaniji?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Između... 1993. godine većinu vremena. I 1994. godine proveo sam tamo dosta vremena. 1995. godine u aprilu otišao sam u zapadnu Makedoniju, koja je takođe albansko govorno područje i koje je povezano svakako sa Kosovom/Kosovë.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala. Želeo bih da vam postavim nekoliko pitanja o vama lično. Od avgusta 1997. godine do januara 1998. godine radili ste na pitanju usvajanja dece. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je. Nakon izbora u Albaniji zatraženo je od mene da posređujem na jednom *Memorandumu o razumevanju* koji je Albanska vlada pripremila o usvajanju, što je prilično osetljivo pitanje, jer usvajanje dece može biti izvor velikog profita za neke ljude.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. To nije imalo nikakve veze sa OVK. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Apsolutno nikakve. Ali to me je zadržalo u Albaniji neko vreme.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Shvatam. Bili ste u Tirani?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U Tirani, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Želim da vam postavim jedno pitanje samo da nešto razjasnimo: kad ste bili u Tanzaniji, u koje vreme ste radili na obezbeđenju rudnika zlata?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U februaru i martu 1998. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dozvolite mi da vam kažem zašto vas to pitam: u vašem *curriculum vitae* se kaže, mislim da je to na drugoj stranici, da je to bilo do juna 1998. godine a na četvrtoj stranici se kaže da je bilo od februara do maja. Da li znate? Nadam se...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bio sam pod ugovorom ali sam se ozbiljno razboleo od malarije i vratio u Veliku Britaniju. Ovo je *CV* Svetske banke koja zahteva od vas ovakav *curriculum vitae* koji pokazuje šta ste sve vreme radili dok ste bili pod ugovorom.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Shvatam. Znači, tu postoji neusaglašenost kada ste otišli i kada ste se vratili u Albaniju. Dakle, da li ste bili u Albaniji u januaru i junu 1998. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Vratio sam se u junu 1998. godine. Moram da kažem da se radi o dosta vremena unazad ali mislim je to bilo otprilike 12. juna. Moram reći da nisam sasvim siguran ali videćete da sam se vratio da obavim posao obezbeđenja za *Kroll* [Kroll Security Group - The Risk Consulting Company].

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A to je imalo veze sa likvidacijom takozvanih piramidalnih šema?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Imao je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I to je takođe bio zahtevan posao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To nije bio zahtevan posao. Visoko rizičan, eventualno, ali prilično slobodnog vremena svaki dan. Mislim, morao sam da uzmem u obzir ukupni politički rizik i bezbednost, što je značilo da sam provodio puno vremena svaki dan u razgovoru sa ljudima.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, niste mnogo bili aktivni u tom periodu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne mislim da se to tako može nazvati. Zависи šta smatrate koliki stres izaziva rad na obezbeđenju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne govorim o stresu. Govorim o broju sati koji ste proveli radeći na tim piramidalnim šemama, koliko vam je to uzimalo vremena?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Verovatno nije prosečno bilo više od pola dana.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I poslednje pitanje na ovu temu: kad ste bili u Tanzaniji, grubo rečeno, od januara do juna 1998. godine, koje su bile vaše dužnosti

tamo? U vašem CV-u piše "pregovori ili postizanje sporazuma ili preseljenje rudara starosedelaca u udaljena ruralna područja". Možete li da nam kažete o čemu se tu radilo?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U to vreme jedan broj rudarskih kompanija je bio zainteresovan za preradu zlata iz ruda koje nisu bile bogate zlatom. I taj posao su, zapravo, radili lokalni rudari samo na površinskom kopu od dva do tri metra. I mene su doveli kako bih pomogao u operacijama bušenja da se vidi šta je bilo u dubini i da pregovaram sa lokalnim stanovništvom i da im kažem: "Ako se preselite možemo da vam obezbedimo nekoliko radnih mesta i da se svi dobro slažemo."

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I opet, vi niste imali nikakve veze sa OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nikakve veze sa OVK, ali sam preko elektronske pošte održao svoje kontakte u Albaniji.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, ovaj izveštaj koji ste napisali, objasnili ste... ili ste tako hteli ili niste bili u stanju da u ovom izveštaju stavite fusnote i slično?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Mislím, ja sam napisao izveštaj na osnovu činjenice da sam ostao zainteresovan za ono što se dešavalo na Kosovu/Kosovë i nastavio sam da pratim tokom tog vremena.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tačno. I o tome govorite na drugoj stranici gde kažete da ste održali puno kontakata sa ljudima u Albaniji i na Kosovu/Kosovë "iz ličnih razloga"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Takođe kažete da sa stanovišta pisanja ovog izveštaja vi niste u to vreme... citiram "nisam bio u vreme događaja naročito zainteresovan za događaje i reference" Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Niste poklanjali pažnju datumima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne mnogo. Mislím, ja nisam sedeo tamo pokušavajući da napišem jedan akademski izveštaj u to vreme; već zbog zainteresovanosti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, za period od januara do juna vaši izvori informacija bili su vaši društveni kontakti. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislím da je dobar način da se to opiše – preko društvenih kontakata, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A takođe ste i vremenski bili udaljeni od događaja?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Morao sam naravno da uhvatim korak kada sam se vratio. Posmatrao sam situaciju od 1997. godine. Kada sam se vratio u junu, nije bilo teško uhvatiti korak, naročito zbog toga što sam imao vrlo tesne kontakte na severu Albanije u mestima Bajram Curi i Kukeš.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako da vaš izveštaj nije stvarno rezultat analize situacije u kojoj ste se vi nalazili nakon što ste dobili zadatak od tima Odbrane. Vi ste to napisali na osnovu vašeg sećanja na događaje iz tog perioda?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Mislim ako ste pročitali moj izveštaj, videćete da je analiza zasnovana na tome kako se ja sećam i zasnovana na tome što sam ja znao o tome u to vreme, plus iz izvora za koje je od mene traženo da ih pročitam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tačno. Ali kao što ste rekli, to počiva pre svega, na vašem sećanju. Vi ste seli i pokušali da razmislite o onome čega se sećate i seli ste i napisali šta je to vama značilo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, samo na osnovu sećanja. Ja sam bio jedan od ljudi koji su bili na terenu. Živeo sam u Kukešu, i živeo sam u Bajram Curiju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I rekli ste da ste se informisali na osnovu onoga što ste zamoljeni da pročitate. Ko je od vas tražio da to pročitate?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Zatražio je tim Odbrane. Čitao sam i jedan broj stvari na koje nisam bio posebno usmeren, pored onog što sam čitao i citirao ovde, a čitao sam i mnogo izvan toga. Ali to je bilo ono što sam ja odlučio da uvrstim ovde u svoje beleške o izvorima, mada ima i drugih izvora koje sam mogao da koristim kako bih dobio iste podatke.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Razgovaraćemo nešto kasnije o tome šta vam je dato da pročitate. Da sada porazgovaramo o načinu pisanja ovog izveštaja. Vi ste pročitali i citirali izveštaj *Human Rights Watcha*?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi onda znate na koji način *Human Rights Watch* prikuplja materijale i priprema svoje izveštaje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, nisam upoznat s načinom na koji oni pišu svoje izveštaje, ne. I vi ćete primetiti, zapravo, da iako sam ih ja citirao zato što mislim da su izveštaji relevantni, ja sam ipak bio malo sumnjičav oko njihovog izveštavanja i njihovih veza, pa zbog toga nisam mnogo koristio njihove materijale.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. A to je onaj izveštaj iz 2001. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A da li se slažete, s obzirom na vaše iskustvo, da je jedan od načina prikupljanja informacija u konfliktnim situacijama rad na terenu, uključujući i razgovore sa ljudima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Prikupljanje podataka?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Korišćenje standardizovanih formulara?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Unošenje podataka u bazu podataka i procenjivanje tih rezultata?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. To nije put koji bih ja sam izabrao, ali to jeste način kako se to radi.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vama je poznato... vi ste bili sa OEBS-om... da je na taj način radio OEBS?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisu radili na taj način dok sam bio s OEBS-om u Makedoniji.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A da li ste znali na koji način je radila Kosovska verifikaciona misija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam radio, kao što možete da vidite za Kosovsku verifikacionu misiju, tako da bi bilo neprikladno da to komentarišem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Moje pitanje je bilo: da li znate kako oni rade, kako oni pripremaju svoje izveštaje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Nisam to pratio.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li se slažete da bi bilo od pomoći da ste se sastajali sa izbeglicama i stranama u sukobu u vreme dok je sukob trajao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Što ja, naravno i jesam radio u mnogo prilika. Bio sam odgovoran za uspostavljanje izbegličkih kampova u Albaniji.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U koje vreme?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kada su oni prešli granicu. Od marta 1999. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Bilo bi korisno prilikom sastavljanja izveštaja da ste razgovarali sa komandantima OVK na terenu u toku konflikta 1998. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To bi bilo korisno, ali meni to nije bilo moguće, s obzirom da nisam bio na terenu 1998. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali složili biste se da je Kosovska verifikaciona misija mogla to da učini, da bi bili u stanju da učine takve stvari, razgovarali bi sa izbeglicama na terenu 1998. godine, sa komandantima OVK na terenu 1998. godine i putovali tim područjem, i da bi to bio dobar način za pripremanje tačnog izveštaja?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako imaju dovoljno iskustva u interpretiranju toga što su čuli, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Dozvolite mi da vam objasnim kakav je metod koji koriste organizacija *Human Rights Watch* za pripremanje izveštaja.

Konsultuju se sa diplomatama, sa nevladinim organizacijama i naročito se *Human Rights*

Watch u ovom slučaju, na Kosovu/Kosovë 1998. godine, konsultovao sa organizacijom *Amnesty International*. Da li se slažete da bi to bilo od pomoći?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Hteo bih da to odmah stavim u kontekst. Diplomate često provode vrlo, vrlo kratko vreme na svojim funkcijama i čak i kraće vreme u zemlji. I kao što vam je poznato, ambasade su te koje izvršavaju politiku a ne kreiraju je. Zbog toga diplomata sledi politiku koja se zasniva na kratkoročnom iskustvu koje god on ima.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali diplomate imaju pristup informacijama koje obični ljudi nemaju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Često, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Često, da. Ali radeći sa organizacijama *Amnesty International*, Fondom za humanitarno pravo iz Beograda, Savetom za odbranu ljudskih prava i sloboda, albanskom nevladinom organizacijom, to bi bilo od pomoći - biti u vezi sa tim drugim ljudima koji su bili na terenu u toku sukoba?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pored toga, *Human Rights Watch* takođe je radio sa Diplomatskom posmatračkom misijom, Crvenim krstom na Kosovu/Kosovë, i drugim otvorenim izvorima, novinarima. To bi takođe bilo korisno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, bilo bi korisno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Oni ne samo da razgovaraju sa tim grupama, već oni vrše svoje sopstvene istrage na terenu, razgovaraju sa žrtvama, razgovaraju sa vojnicima, razgovaraju sa komandantima. I to bi bilo od koristi za razumevanje sukoba na Kosovu/Kosovë 1998. godine, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pod uslovom da su imali dovoljno informacija da razumeju ono što su čuli i da to mogu da stave u kontekst.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da, pod pretpostavkom da imate posla sa osobom koja ima puno iskustva, koja ima jako dobru pripremu za to i koja je puno putovala po mnogim zemljama. To bi bilo od velike koristi, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Takođe bi bilo od koristi imati iskustvo u samom nastajanju sukoba na Kosovu/Kosovë u relevantnom periodu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi se slažete da bi njihovo iskustvo na Kosovu/Kosovë od 1990. godine bilo od koristi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, složio bih se.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A sada, informacija koje ste dobijali kroz svoje društvene kontakte, na koji način ste proveravali te informacije u odnosu na originalni izvor informacije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Proveo sam mnogo vremena putujući duž granice, kao što vam je poznato, tokom čitavog tog perioda. Ja sam izgradio puno

kontakata tamo. Ljudi su odlazili i dolazili u Tiranu i bili smo zainteresovani da razgovaramo i pratimo šta se dešava.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Razumem. Ali ja vas pitam da ste čuli od jednog od svojih izvora da je tamo bio neki masakr, da je osoba ranjena, a da je OVK u tom području. Da li ste u bilo koje vreme razgovarali sa originalnim izvorima da proverite svoje informacije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ali iz mog izveštaja ćete videti, naravno, da ja nisam pratio stvari poput masakara, to nije bio predmet mog naročitog interesovanja. Ono što je mene interesovalo, bio je način na koji je situacija politički eskalirala i način na koji se ona eventualno mogla preliti u ono što smo pratili od 1993. godine. To je bila fraza koja se i dalje koristila.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A masakri i zločini koji su se dogodili nisu bili relevantni?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je stvar vesti. Ono što je mene zanimalo bio je politički razvoj događa.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A lokacije i pokreti trupa?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, to je stvar za vojnu obaveštajnu službu. Mene to nije uopšte interesovalo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Nije vas to uopšte interesovalo. A lokacija i kretanje jedinica OVK - da li ste potvrdili ili saznali bilo šta o tome 1998. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ja nisam ni znao da postoje jedinice, niti bih prihvatio to da su postojale jedinice. To su bile raštrkane grupe koje su tek narastale a koje su se formirale u toku promena koje su se dešavale od 1996. godine pa nadalje. Dakle, meni nije bilo poznato da su postojale jedinice.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A sada da nešto saznamo o vašem obrazovanju, ako možemo.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Molim vas.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li ste studirali pravo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Recite mi nešto malo više o svom vojnom iskustvu. Želim samo da znam... nije mi jasno. Moguće je da sam to propustio u vašem rezimeu, međutim nisam video koji ste čin stekli...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, završio sam službu u činu majora 1991. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi govorite u svom izveštaj da ste obučavali jedinice?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Bili ste instruktor za zakone ratovanja i za humanitarno pravo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, vrlo kratko. Dodao bih da se od običnih vojnika ne traži da puno znaju, to je upravo ono što sam ih učio. Ali ovo je značilo da moram dodatno da čitam. Ali mi sada razgovaramo o periodu koji je bio pre više od 15 godina.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je tačno. Vi ste predvideli što sam nameravao da kažem, ako razgovarate sa običnim vojnicima... dajete instrukcije običnom vojniku, potrebno mu je da zna šta je dozvoljeno da radi a šta nije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Obučavao sam mlade oficire, ali...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Mlade oficire, kako da postupaju prema zatvorenima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kako da postupaju sa civilima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Opremom, civilnim objektima, ta vrsta stvari?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Razgovarali smo malo o vojnoj obaveštajnoj službi. Ispravite me ako nisam u pravu, nisam nikad bio u vojsci, ali pokušavam da o tome učim i nastojim da čitam što više. Međutim, u osnovi vojne obaveštajne službe je da pokušava da dobije informacije iz različitih pouzdanih izvora koje dostavlja obaveštajnom osoblju. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je konvencionalna obaveštajna služba, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: O tome i govorimo. O konvencionalnoj službi.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To uključuje da oni prilažu izveštaj, izveštaj koji je sačinio gospodin Crosland, čije ste svedočenje pročitali?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To se normalno ne bi smatralo kao vojna obaveštajna služba, ali to bi mogli da koriste i drugi ljudi...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To i mislim. Vojni analitičar bi mogao te izveštaje da uzme u razmatranje, pored svih drugih informacija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, ali na kraju bi se to eventualno svelo i na razmatranje novinskih članaka.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da, to je drugo pitanje. Materijali iz otvorenih izvora takođe bi bili uključeni?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mogli bi biti, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, to je od... mislim Britanska obaveštajna služba, zar ne, kada razmatra situaciju, da li ona uzima u obzir sve izvore, uključujući i otvorene izvore?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Uključuje, da. Zavisi od toga da li želite ili ne želite da zasnivate svoje materijale na izvorima. Ali ovde već ulazimo u tehničke vode.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali to je jedna od stvari koju su oni tražili... koju su možda tražili?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To bi zavisilo od tačne prirode onoga što radite. To nije neophodno sve vreme.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Znam da nije neophodno sve vreme. I mislim da nije potrebno da se sa mnom sporite oko toga.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jednostavno to zavisi od toga da li ćete preuzeti svoj materijal ili ne. Ako ćete ga preuzeti, onda taj materijal nećete koristiti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Drugi izvori su oni koje prikupljaju njihovi operativci, presretanje signala i komunikacija i sve što bi se moglo dobiti snimanjem iz vazduha?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To su materijali koje ja nisam... presretnuti materijali su polje koje mi nije poznato.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, Vojska Jugoslavije u to vreme 1998. godine, složićete se sa mnom, želela je da zna što je više mogla o OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je, odnosno, pretpostavljam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A i MUP takođe, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ponavljam, pretpostavljam da je tako. Pitate me nešto što je izvan mojih saznanja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Ako ne znate ništa o tome, to je sasvim u redu. Recite mi ako vas pitam o nečemu što ne znate. A Vojska Jugoslavije... pa, vi govorite o Vojski Jugoslavije negde u vašem izveštaju. Da li se osećate sposobnim za prikupljanje obaveštajnih podataka o kapacitetima Vojske Jugoslavije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, ništa od toga.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Onda neću da vas pitam o tome. Onda ne biste bili u poziciji ni da odbacite izveštaje Vojske Jugoslavije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, ne bih mogao da ih odbacim na osnovu vojnih obaveštajnih materijala... ali često se odbacuje na propagandnoj osnovi. Ako provedete toliko mnogo vremena na Balkanu, čućete dovoljno propagande od Vojske Jugoslavije ili iz srpskih izvora...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Domaći...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR:... i onda odredite šta možete da odbacite.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To bi onda dolazilo iz otvorenih izvora. Mislim, situacija u kojoj komandant izveštava svog pretpostavljenog, to nije propaganda. To nije uvek namenjeno javnosti?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je zavisilo od toga šta on želi da kaže svom komandantu, zar ne?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi govorite vrlo u načelu, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, govorim načelno, pošto više nisam u vojnom sistemu, polako se udaljavam od obaveštajnih pitanja. Kada šaljete izveštaj, ono što će biti u izveštaju, biće zasnovano na onome šta želite da postignete sa tim i koju akciju želite da vidite na terenu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako je. Ali da se vratimo na osnovna pitanja. To ne bi bio vaš obični vojni izveštaj, već bi imao i propagandnu vrednost. Redovni vojni izveštaj kroz lanac komandovanja jeste da podređeni mora da izveštava komandanta o situaciji na terenu, je li tako?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se, upravo mi se izgubio vaš glas.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Oprostite. Postaviću pitanje. Da porazgovaramo na trenutak o generalnoj komandnoj strukturi. U redu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kada podređeni šalje izveštaj svom komandantu, to je zbog toga da bi komandantu dao potrebne informacije, kako bi komandant donosio odluke?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A potrebno je da informacije budu tačne da bi bile korisne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, svakako. To zavisi od toga da li komandant ima dovoljno znanja, naravno, da bi znao da li je informacija tačna.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Sve zavisi od osobe koja to radi, ali u osnovi zbog toga se sastavljaju izveštaji. Oni nisu propagandne prirode. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To zavisi, kao što sam rekao, od toga ko piše izveštaj i u koje svrhe.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Kada ste vi sastavljali vojne izveštaje svom starešini, da li su oni bili propagandne prirode i da li je u njima bilo elemenata koji nisu bili istiniti ili vi niste govorili istinu u svojim izveštajima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja sam govorio istinu u svojim izveštajima.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I radili ste u Evropskoj posmatračkoj misiji?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U Tirani i Skoplju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U Bosni, u Tirani i u Skoplju, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pretpostavljam da ste pisali izveštaje kad ste radili u Evropskoj posmatračkoj misiji?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Verovatno ste redovno sastavljali izveštaje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Svake noći.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I pretpostavljam da ste se trudili da osigurate da informacije u tim izveštajima budu što tačnije i pouzdanije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi niste bili jedina osoba u Evropskoj posmatračkoj misiji koja je bila savesna na taj način?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ali kao što znate na osnovu reputacije Evropske posmatračke misije, ona je bila savesna ali ne previše raznovrsna.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa to je opet ono što ste već rekli da u svakom poduhvatu... u svakom poduhvatu postoji ljudski faktor koji obavlja posao, ma kakav on bio?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kako ste vi odabrani da budete veštak u ovom predmetu?

ADVOKAT MANSFIELD: Nalazim da je to pitanje prilično čudno. Mislim... mislim...

SUDIJA PARKER: Slažem se. Ali mislim da bi bilo zanimljivo da čujemo odgovor gospodina Churchera.

TUŽILAC WHITING: Dakle...

ADVOKAT TOPOLSKI: Izvukli smo mnogo odgovora.

SVEDOK CHURCHER: Moram vam reći... odgovor je: ne znam. Videli ste kakvo je moje iskustvo. Pretpostavljam da ima još puno ljudi koji imaju slično profesionalno iskustvo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ono što sam ja mislio... izvinjavam se, očigledno nisam vam postavio dobro pitanje. Hteo sam da kažem – ko je s vama stupio u kontakt?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tim Odbrane.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kada je to bilo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim negde u novembru, ali nisam sasvim siguran. Ili je bilo krajem oktobra ili u novembra.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A kada ste Odbrani dostavili prvi nacrt svog izveštaja?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Prvu verziju, koja je bila mnogo kraća od ove sadašnje, dostavio sam u januaru.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A kada su stupili s vama u kontakt, da li se sećate ko je to bio?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim, u stvari, da me je prvo kontaktirao Steven Powles, koji je stupio sa mnom u kontakt a kada je ponuda postala bitno čvršća, ne sećam se više tačno ko je to bio. Verovatno Michelle, ali nisam siguran.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A na osnovu tih prvih kontakata ili tih vaših razgovora, šta ste shvatili da će biti vaš zadatak? Koji je bio vaš mandat, da tako kažem?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Trebalo je da sastavim izveštaj o situaciji, vezano za komandnu strukturu OVK u vremenskom periodu na koji se odnosi optužnica.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A šta vam je rečeno, šta treba da se postigne izveštajem?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Zapravo, nije mi dato mnogo uputstava. Imao sam određene ruke i nisam imao nikakve konkretne instrukcije o tome šta treba da se postigne, niti koliko dugačak izveštaj treba da bude ili bilo šta drugo. Tu se radilo mnogo više o tome da dve strane, za početak, istražuju jedna drugu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Skoro smo završili. Hteo bih da vam postavim još jedno pitanje. Rekli ste: "Trebalo je da sastavim izveštaj o situaciji vezano za komandnu strukturu OVK". Možete li malo detaljnije reći o čemu se radilo. Šta se od vas očekivalo... u vezi sa tim - na koje pitanje se očekivalo da date odgovor?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Naslov sve kaže. Ono što je traženo da uradim bilo je da sastavim izveštaj o organizaciji Oslobođilačke vojske Kosova i događajima u 1998. godini. Ali nisam dobio nikakve konkretne direktive. Od mene se samo tražilo da koristim taj izveštaj. Bilo mi je nejasno na početku za šta će biti korišćen taj izveštaj i naravno da li će biti koristan.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I Odbrana vas je snabdela materijalima koje biste mogli da koristite?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kasnije sam dobio brojne transkripte i dobio sam izveštaj Stephanie Schwander-Sievers.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Možda ne znate ali da li ste dobili sve transkripte sa otvorenih sednica?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da to ne znam. Svakako sam dobio mnogo toga što sam morao da pročitam. Ali to je bilo mnogo kasnije, kad sam već bio kod 17. nacрта... izvinjavam se, bio je to nacrt broj 14.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, za taj 14. nacrt poslali su vam gomilu transkripata da pregledate?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da nemam nikakav zapis o tome kojim redom mi je šta poslato. Mislim, ako želite o tome da me pitate, morali bismo to da proverimo. Ne mogu na to da odgovorim.

TUŽILAC NICHOLLS: Časni Sude, možda je koji minut ranije, ali za mene je ovo odgovarajuće vreme.

SUDIJA PARKER: U redu. Moraćemo sada da prekinemo, gospodine Churcher i nastavićemo sutra u 14.15 časova.

SVEDOK CHURCHER: Hvala vam, gospodine.

Sednica je završena u 18.59 h

Nastavlja se u četvrtak, 26. maja 2005. godine u 14.15 h.

Fond za humanitarno pravo

